2024.

HÅLLBARHETSREDOVISNING

VAKIN

Tillsammans bygger vi det hållbara samhället.

2024
HÅLLBARHETSREDOVISNING

Redovisningen omfattar Umeva-koncernen: Umeå Vatten och Avfall AB (Umeva) samt Vatten- och Avfallskompetens i Norr AB (Vakin) enligt kraven i årsredovisningslagen. I rapporten lyfter vi även exempel som berör hela Vakin.

Hållbarhetsredovisningen är inspirerad av GRI Standards. GRI (Global Reporting Initiative) är riktlinjer för hållbarhetsredovisningar och används för att visa hur verksamheter presterar under året inom ekonomiska, miljömässiga och sociala aspekter.

Kontakt
kundservice@vakin.se
090–16 19 00
vakin.se
Kontaktperson: Anna-Lena Fomin, kund- och kommunikationschef

Produktion: Vakins kommunikationsenhet

Innehåll

Vi är Vakin 4

Året i korthet 5

Vd har ordet 7

Uppdrag, ägande och finansiering 8

Omvärld 10

Vakins värdecykel 12

Vakins hållbarhetsarbete 14

Våra mål

Mål 1: Vi överträffar våra kunders förväntningar 22

Mål 2: Vi säkrar framtidens vattentjänster 28

Mål 3: Vi skapar en hållbar och cirkulär avfallshantering 34

Mål 4: Vi formar en innovativ och effektiv organisation 40

Mål 5: Vi är 100 procent klimatneutrala till 2040 46

Mål 6: Vi lockar och utvecklar engagerade medarbetare 54

Bilaga

Nyckeltal och GRI-index 60

Vision:

Tillsammans bygger vi det hållbara samhället

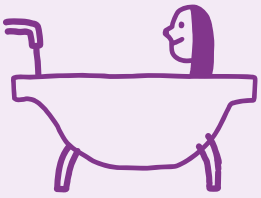

Vatten och avlopp

På uppdrag av Umeå, Nordmaling och Vindelns kommuner, förser Vakin kunderna med dricksvatten och renar avloppsvattnet. Vi underhåller, förnyar och bygger ut ledningsnäten och de tekniska anläggningarna. Vi avleder också dagvatten från allmänna ytor och fastigheter, allt med fokus på god leveranssäkerhet.

Avfall och återvinning

Vakin ser till att kundernas sopor hämtas och att de kan lämna grovavfall på återvinningscentralerna (ÅVC). Avfallet som samlats in lämnar vi vidare till återbruk, återvinning, förbränning och i sista hand deponering. Det är också vi som samlar in slam från enskilda avlopp. Vi sköter även hanteringen av förpackningar vid alla återvinningsstationer (ÅVS) i våra ägarkommuner.

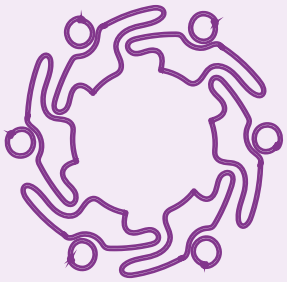

Kompetens, samverkan och förbättringar

Som en viktig aktör i samhällsplaneringen är vår yttersta uppgift att säkra hållbara vatten- och avfallstjänster i en cirkulär ekonomi. Vi arbetar för minskad miljöpåverkan och ständiga förbättringar. Vi ser det som vårt ansvar att stärka och sprida kunskap om långsiktiga lösningar, till gagn för både Vakin och branschen som helhet.

Aktiviteter och nyckeltal 2024

Skit in, möjligheter ut

Hantering av avloppsslam är en växande utmaning för VA-organisationerna. Nya bolaget Norrslam, där Vakin, Miva och Umeå Energi hittills ingår, är en helhetslösning för att genom monoförbränning omvandla regionens avloppsslam till en resurs. Norrslam är också en viktig pusselbit i Umeå Eco Industrial Park, ett världsledande nav för cirkulär innovation.

Miljonstöd till sorteringsanläggning

Umeå Energi har fått stöd genom Klimatklivet till en sorteringsanläggning inom Umeå Eco Industrial Park. Vakin har varit med hela vägen i den processen. Vi växlar nu upp samarbetet med etablering av sorteringsanläggningen, som när den är färdig ska minska CO_2-utsläppen från Umeå Energis kraftvärmeverk med upp emot 30 000 ton per år, från nuvarande 70 000 ton.

Cirkulärt vatten utreds

Industriell verksamhet slukar stora volymer vatten. Cirkulärt vatten är därför en viktig komponent för att skapa en hållbar industriell symbios inom Umeå Eco Industrial Park. Vakin är en kompetensresurs i den utredning som med stöd från Tillväxtverket ska undersöka möjligheterna för industriparkens vattenhantering genom slutna flöden.

Framgångsrik förpackningsinsamling

Omställningen till en cirkulär ekonomi innebär en rad löpande förändringar inom avfallshanteringen. En av dessa är det nya kommunala ansvaret för att samla in hushållens förpackningar, ett ansvar som Vakin tog över i januari 2024. Insamlingen har löpt på bra och under 2024 samlade vi in hela 7 300 ton förpackningar på våra ÅVS och från flerbostadshus. Nu jobbar vi vidare med den fastighetsnära insamlingen från 2027.

192 medarbetare

Antal anställda, varav 67 kvinnor och 125 män.

147 000 personer

Antal personer i Umeå, Nordmaling och Vindeln som använder våra tjänster.

789 Mkr

Total nettoomsättning för Vakin och anläggningsbolagen.

10 miljoner m³

Mängden dricksvatten vi producerat.

14,3 miljoner m³

Mängden avloppsvatten vi behandlat.

47 000 ton

Mängden avfall vi samlat in från hushåll och vid ÅVC.

Vakin är en del av något större

VARDAGEN KAN IBLAND kännas svårnavigerad för oss som jobbar med vatten och avfall. Fast när jag nu höjer blicken för att sammanfatta 2024 ser jag en tydlig riktning bortom de dagliga detaljerna. För med hjälp av många små steg, kloka beslut och ett stort gäng vardagshjältar i form av medarbetarna, konstaterar jag att Vakin blivit en viktig förutsättning för Umeå kommuns hållbara utveckling.

VA- och avfallskompetens i omställningen

Vår kompetens inom långsiktigt hållbara vattentjänster och avfallshantering krävs för att hantera omställningen. Genom Norrslam, Sveriges första monoförbränningsanläggning för slam, möter vi tillsammans med Umeå Energi och Miva framtidens miljökrav samtidigt som vi cirkulerar resurser. Den planerade anläggningen väcker intresse över hela landet och förberedelserna pågår för fullt.

Inom Umeå Eco Industrial Park, och den industriella symbios som ska växa fram där, planerar vi även för cirkulärt vatten. Där är vi en kompetensresurs i utredningen om att nyttja resursen vatten hållbart, ett projekt som får stöttning av Tillväxtverket, och där nyckeln är ett systemtänk kring vattenhanteringen.

Nya direktiv formar verksamheten

Vi har också arbetat vidare med de stora projekten som ska säkra kommunens framtida dricksvattenförsörjning. Utbyggnaden av Forslunda går enligt plan och när det gäller grundvattentäkten i Vännäs är våra studier genomförda och slutrapporten levererad. Där är vi inne i en beslutsprocess.

Utöver detta, har vi lyckats väl med att anpassa oss efter avfallshanteringens nya krav, där vi tog över ansvaret för förpackningsinsamlingen i början av året. Nu jobbar vi vidare med att utveckla den fastighetsnära insamlingen. Vi väntar också på tydligare besked kring hur vi ska implementera avloppsdirektivet i svensk lagstiftning, något som kommer att påverka verksamheten under lång tid framöver. Utöver det blir 2025 första året då vi omfattas av EU:s rapporteringskrav CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive), vilket kräver omfattande förberedelser.

Samhällsviktiga tjänster under lupp

Vi befinner oss i en tid med många snabba förändringar. Mitt i turbulensen kring Nato-medlemskap, nedmonterade klimatambitioner och geopolitiska oroligheter skärps fokus på de samhällsviktiga tjänsterna. Personligen kan jag konstatera att det aldrig tidigare under mina år på Vakin funnits ett lika brett intresse för säkerhet, klimatanpassning och beredskap kopplat till vatten. Media skriver, kunderna frågar, politiker och experter tycker till, samtidigt som VA-branschen jobbar febrilt.

Det här underlättar vår sak, inte minst när det gäller vad vatten får kosta. Vi har länge aktivt arbetat med avgifter för att kunna göra de investeringar som krävs framåt. En viktig bit är även egna effektiviseringar, där vi får draghjälp av affärsplanen för 2024–2028. Vi har inlett en avveckling av VA-anläggningar som inte längre fyller sin funktion samtidigt som vi omorganiserat oss på VA-sidan för att kunna bedriva en strategisk, taktisk och operativ verksamhet på ett optimerat och långsiktigt sätt.

Sammantaget har vi skapat en god grund för framtiden, med en ekonomi i balans och en handlingsplan som hjälper oss att fortsätta leverera vatten- och avfallstjänster samtidigt som vi bidrar till en hållbar utveckling. Att få vara en viktig del av den stora rörelsen framåt är något att vara stolt över.

Robert Hansson
Vd Vakin

Vi ägs av kommunerna vi verkar i

Vakin är ett kommunalt bolag som finansieras via taxor. Verksamheten drivs på affärsmässiga grunder, samtidigt som vi inte får göra vinst.

Uppdrag och affärsidé

Vakins uppdrag är att förse invånarna med dricksvatten, rena avloppsvattnet, hantera hushållens avfall och arbeta för en hållbar utveckling. För att lyckas med det behöver vi ha en hög kompetens och samverka med andra.

Ägare

Umeå Vatten och Avfall AB (Umeva) är ett helägt dotterbolag till Umeå Kommunföretag AB (UKF), som i sin tur ägs av Umeå kommun. Umeva äger 90 procent av aktierna i Vatten- och avfallskompetens i norr AB (Vakin).

Vindelns Vatten och Avfall AB (Vinva) och Nordmalings Vatten och Avfall AB (Nordva) äger resterande fem procent vardera av Vakin och är helägda kommunala bolag till Vindelns respektive Nordmalings kommun.

Styrning

Varje bolag styrs i enlighet med ägardirektiv som beslutas av kommunfullmäktige i respektive ägarkommun och fastställs av bolagsstämmorna.

Kommunfullmäktige utser styrelsen som antagit vår strategiska plan, Affärsplan 2024–2028. Den utgår från ägardirektiven och beskriver vår framtida inriktning, strategi och mål. Vakins operativa verksamhet planeras och följs upp årligen i enlighet med affärsplanen.

Verksamhet

Umeva är huvudman för den allmänna vatten- och avloppsanläggningen i Umeå och ansvarar för kommunens verksamhet inom avfall. Umeva äger också anläggningarna; vattenverk, avloppsreningsverk, ledningsnät och ÅVC. På motsvarande sätt äger de andra kommunerna sina anläggningar.

Inom Vakin finns medarbetarna som sköter drift, underhåller och utvecklar anläggningarna. Insamling av hushållsavfall sker på entreprenad, liksom transporter, omhändertagande av slam, gräv- och schaktarbeten, samt behandling av avfall (avfallsförbränning, rötning av matavfall, återvinning och deponering). Anläggningsbolagen i respektive ägarkommun köper driftentreprenad av Vakin.

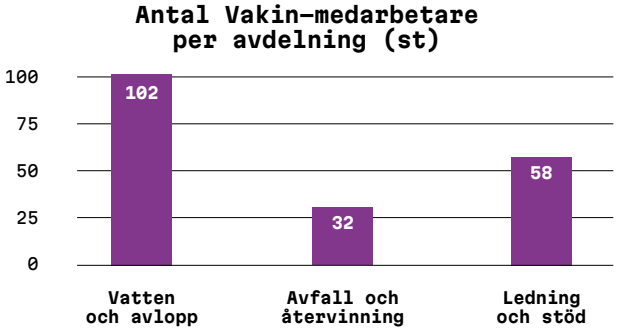

Finansiering

Verksamheten är inte vinstdrivande. Hanteringen av vatten, avlopp och avfall bekostas helt och hållet av avgifter (taxor). Dessa beslutas av kommunfullmäktige i respektive ägarkommun och bygger på självkostnadsprincipen, vilket betyder att utgifterna som uppkommer för hantering av vatten, avlopp och avfall ska täckas av avgifterna.

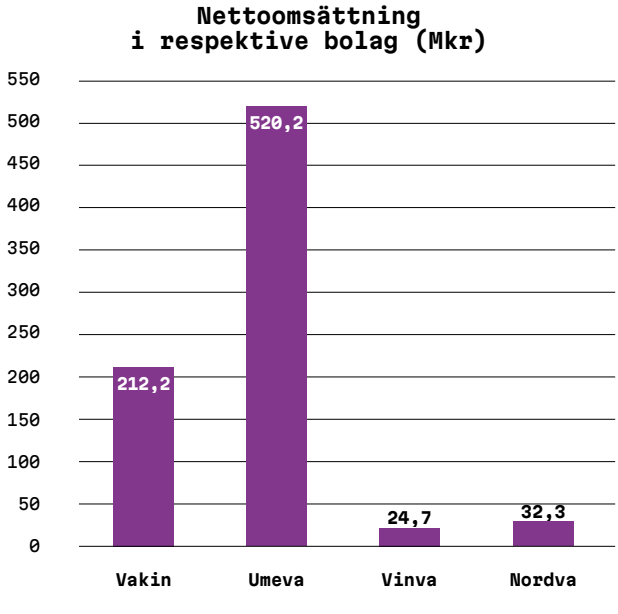

Vakin i en föränderlig värld

Geopolitiska oroligheter, klimatförändringar och nya regelverk påverkar vår vardag, samtidigt som teknikutveckling och digitalisering öppnar för effektivisering, smarta lösningar och bättre kundservice.

Stor infrastrukturskuld

VA-infrastrukturen runt om i landet är gammal och behöver både förnyas och underhållas, något som också gäller i våra kommuner. För att hantera den stora infrastrukturskulden krävs såväl kompetens som en långsiktig finansiering. Svenskt Vatten bedömer att de nationella VA-investeringarna behöver öka med tio miljarder per år – från 21 till 31 miljarder.

Utmaningar i tätort och på landsbygd

Umeå ska växa till en stad med 200 000 invånare, vilket ställer höga krav på planering av distributionsnät, kapacitet och avfallshantering. Parallellt minskar befolkningen i mindre samhällen, där driftproblem kan uppstå i VA-anläggningar som inte nyttjas fullt ut.

Turbulent omvärld

Efter en lång tid av nedrustning, frihandel och internationell samverkan befinner vi oss i en tid med många stora förändringar. Geopolitiska oroligheter medför säkerhetsprövningar och störningar i försörjningskedjorna. Exempelvis bedöms hotbilden kopplad till sabotage öka och vi har sett en brist på viktiga kemikalier som behövs i våra processer. Nato-medlemskapet gör att fokus på beredskapsfrågor ökar.

Nya regelverk styr verksamheten

EU-direktiv och beslut påverkar VA- och avfallsbranschen i högre grad än tidigare och vi påverkas exempelvis av förändringar i LAV (lagen om allmänna vattentjänster), EU:s dricksvattendirektiv, EU:s taxonomi och CSRD, varav det sistnämnda börjar gälla för verksamhetsåret 2025 med rapportering 2026. Det nya avloppsdirektivet, som officiellt trädde i kraft 1 januari 2025, medför sannolikt striktare krav för oss när det införs i svensk lagstiftning. 2024 övertog kommunerna ansvar för insamling av förpackningar från hushållen och från 2027 ska vi också ordna separat fastighetsnära insamling av förpackningar. Från 2024 blev det obligatoriskt för alla att sortera ut matavfall, även för verksamheter, där vi ansvarar för delar av den insamlingen.

Klimatomställning

På den globala arenan ser vi att klimatambitionerna nu minskar. Samtidigt vet vi att klimatförändringarna förändrar riskerna för VA-verksamheter, där extrema väderhändelser, som skyfall, värme och torka, ökar belastningen och exempelvis gör att vi behöver anpassa oss till ökad nederbörd som häftiga regn med risk för översvämningar. Samtidigt vill vi minska våra utsläpp av växthusgaser i linje med Umeås mål om att vara klimatneutrala 2040. Vårt klimatbokslut visar att de största utsläppen kommer från driften av VA-anläggningar, bygg- och anläggningsprojekt samt transporter.

Mot en cirkulär ekonomi

En ökad konsumtion medför negativ miljöpåverkan, som klimatutsläpp, ökad vattenanvändning och ökade avfallsmängder. Omställningen till en cirkulär ekonomi är därför nödvändig för att reducera klimatutsläppen. Avfallsmängderna måste minska och mer resurser tas omhand, i linje med Sveriges strategi för cirkulär ekonomi. Här pågår många spännande initiativ inom Umeå kommun.

Digitala möjligheter

Modern teknik och digitalisering ger VA-branschen stora möjligheter till effektivisering och ökad tillgänglighet, samtidigt som det ställer krav på investeringar, arbetsprocesser och kompetens. Artificiell intelligens (AI) och analys av stora datamängder kan framöver exempelvis hjälpa oss att fatta mer välgrundade beslut, samtidigt som automation kan förenkla olika arbetsmoment.

Nya kundförväntningar

Ökade kundförväntningar på friktionsfri kontakt – med transparens, hög service och god tillgänglighet – ställer nya krav på våra rutiner, processer och verktyg. Digitaliseringen går snabbt och öppnar för fler möjligheter till kundinteraktion och e-tjänster, men också till ökad sårbarhet. Dessutom behöver vi förbereda oss på att desinformation riktad mot kunderna ökar i en orolig värld.

Kompetensförsörjning och -utveckling

Norra Sverige är ett nav för fossilfria industrisatsningar, vilket ökar konkurrensen om kompetensen. Kompetensförsörjningen i VA-branschen är en strategisk fråga och omfattar både att attrahera och behålla medarbetare. Samtidigt ökar också behovet av medarbetare med nya kompetenser som t.ex. digitalisering och affärsutveckling.

Våra tjänster i ett cirkulärt kretslopp

Vakin hanterar stora flöden vatten och avfall, vilka är viktiga hörnstenar i ett hållbart samhälle. Vatten och avfall är i allt högre grad resurser som vi arbetar för att använda flera gånger i ett kretslopp.

Hållbar vattenförsörjning

Vakin levererar varje dag dricksvatten till omkring 145 000 kunder. Grundvattnet, som tas upp från marken, är en värdefull resurs som bereds i våra vattenverk och skickas ut som dricksvatten i långa distributionsnät. Det använda vattnet leds via ledningsnätet till våra reningsverk, där vattnet renas i flera steg innan det släpps ut i recipienten som kan vara en sjö, ett vattendrag eller havet.

I en hållbar vattenförsörjning används vattnet resurseffektivt och energi samt näringsämnen i avloppsvattnet tas tillvara. På Öns reningsverk i Umeå tar vi hand om energin i slammet och producerar el och värme som driver våra processer och värmer upp våra lokaler.

Avfall som resurs i giftfria kretslopp

Varje år samlar vi in avfall från över 70 000 hushåll med hjälp av våra entreprenörer. På våra ÅVC:er kan invånarna lämna material som vi tar vidare till återanvändning, återvinning eller förbränning. Det farliga avfallet tas bort ut kretsloppet och hanteras separat. Från och med 2024 har vi också ansvaret för insamlingen av förpackningar på ÅVS.

Omställningen till en cirkulär ekonomi innebär att mindre mängder avfall uppstår och att mer avfall ersätter nya material. Vakin har en viktig roll både när det gäller att utforma smarta insamlingssystem och ta hand om avfallet på bästa sätt.

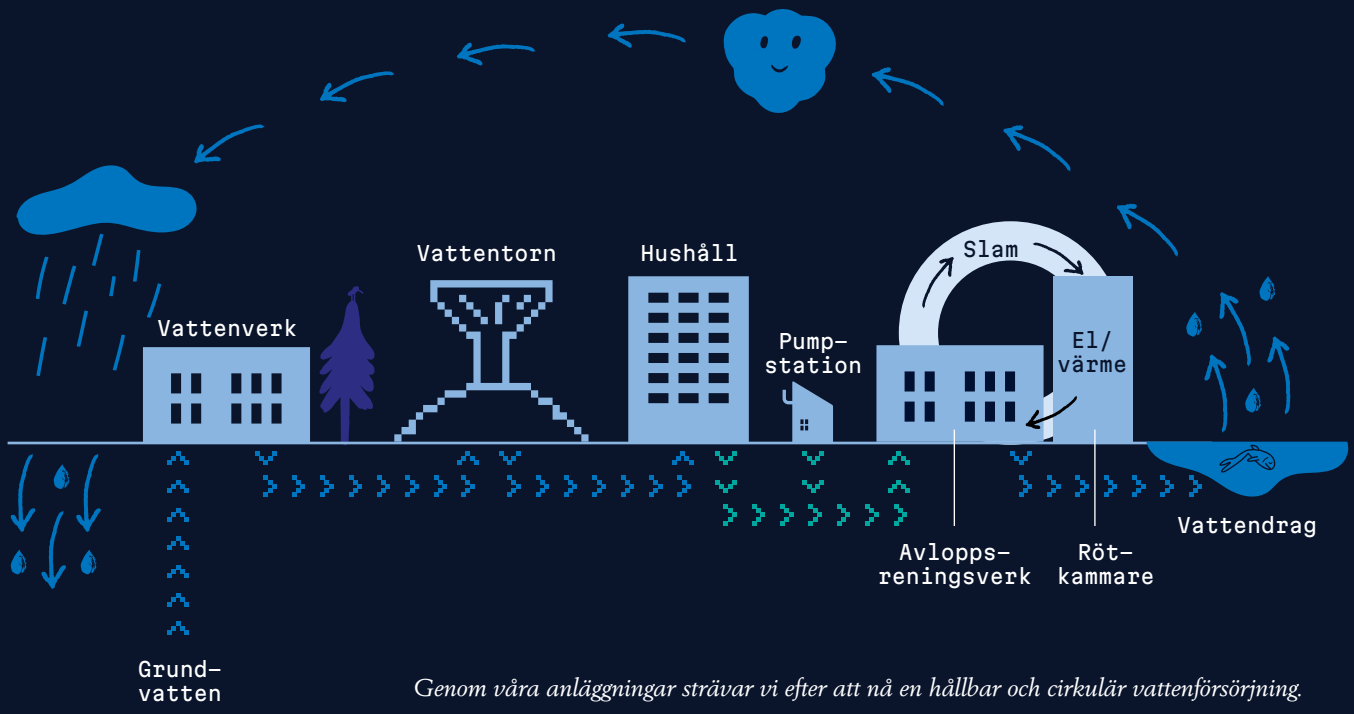

Genom våra anläggningar strävar vi efter att nå en hållbar och cirkulär vattenförsörjning.

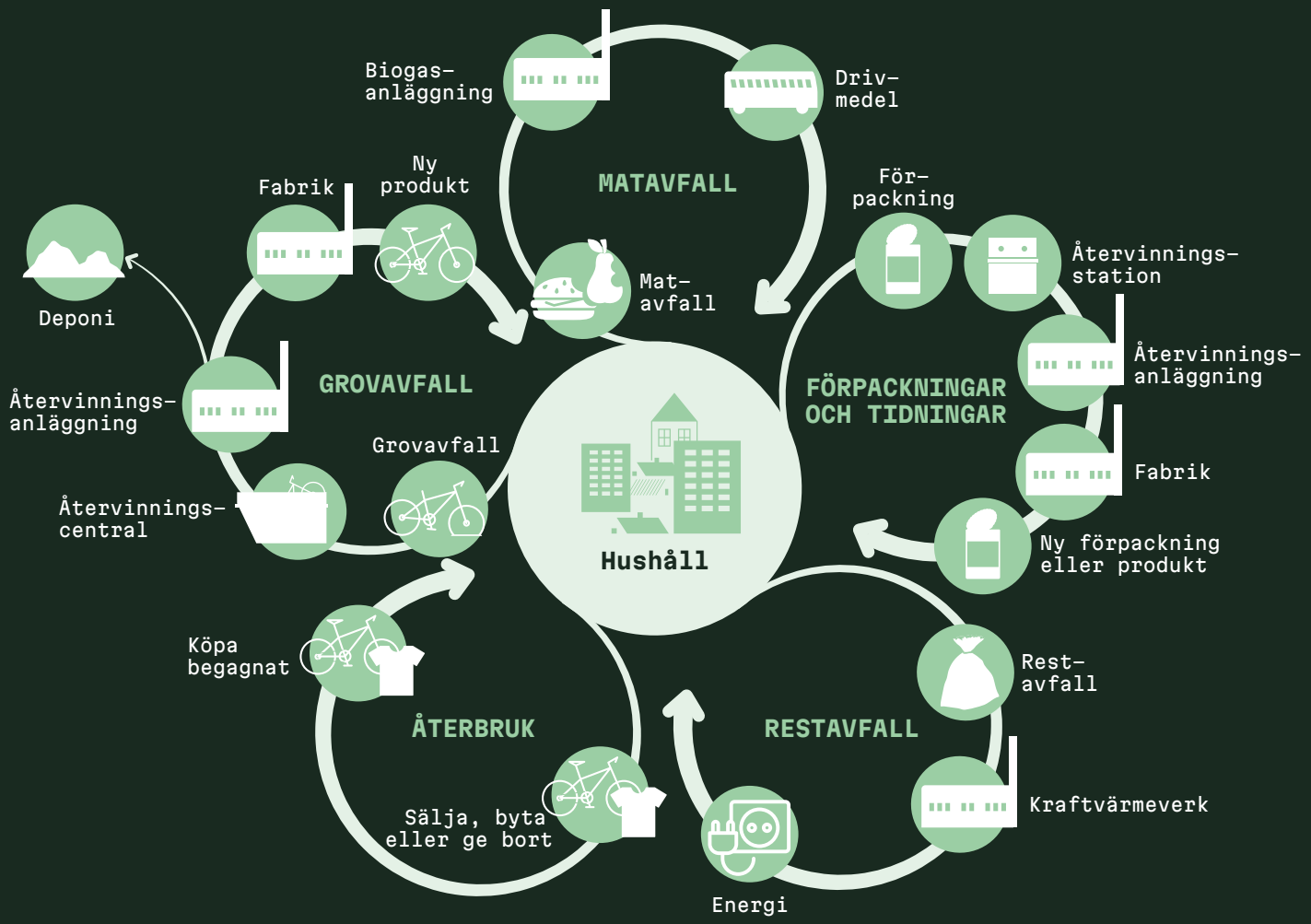

Vakin samlar in matavfall, restavfall, grovavfall och produkter till återbruk. Vi driver också flera ÅVC och ÅVS.

Nya krav driver på arbetet

Hållbarhetsarbetet under 2024 har präglats av förberedelser inför EU:s nya direktiv om hållbarhetsrapportering. Även om kraven på en mer utvecklad rapportering därmed ökar, har vi draghjälp av att redan ha utformat hela organisationen utifrån att kunna bedriva en långsiktigt hållbar verksamhet.

I vårt arbete ska vi ta hänsyn till en god balans mellan ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet, tre nödvändiga komponenter för att skapa en hållbar livsmiljö. Utgångspunkten är FN:s globala hållbarhetsmål, Agenda 2030. Vakins hållbarhetsarbete är integrerat med övrig verksamhetsstyrning och sker på ett systematiskt sätt i enlighet med ledningssystem för miljö (ISO 14001), kvalitet (ISO 9001) och arbetsmiljö (ISO 45001). Arbetet påverkas också av viktiga policyer, som exempelvis kvalitets-, miljö- och arbetsmiljöpolicy, likabehandlingspolicy, inköpspolicy samt uppförandekod. På vakin.se finns policyer för kvalitet, miljö och arbetsmiljö.

Nya affärsplanen implementerad

Under 2023 arbetade vi fram sex nya bolagsövergripande mål utifrån tre centrala områden: affärsdriven kundnytta, tydligare mål och processer, samt rolig och engagerande arbetsplats. De nya bolagsmålen ingår i Affärsplan 2024–2028, tillsammans med konkreta strategier för att avancera arbetet och utvalda målsättningar som visar hur väl vi lyckas i arbetet.

Under 2024 har vi arbetat utifrån den nya affärsplanen, där alla avdelningar och medarbetare har påverkats i sitt uppdrag och i prioriteringen av fokus och aktiviteter. Som ett led i arbetet med de nya bolagsmålen, har vi också genomfört en förändring av VA-organisationen för att kunna optimera vår förmåga att kunna arbeta strategiskt, taktiskt och operativt på både kort och lång sikt.

Vakins styrmodell

Vår styrmodell visar tydligt hur arbetet bedrivs inom verksamheten utan att tappa den gemensamma riktningen. Det löper en röd tråd från vision och globala hållbarhetsmål till bolagsövergripande mål, mätbara mål och aktiviteter. Styrmodellen utgår från ägardirektiv, policyer, risker och möjligheter, intressenters krav och förväntningar samt lagar och andra krav.

För vår verksamhet är de bolagsövergripande målen desamma som hållbarhetsmålen, vilka vi mäter och redovisar i den här rapporten. Då det är första året vi redovisar de nya målen, saknas i vissa fall jämförande mätetal från tidigare år. Ett par av målen saknar också mätetal helt eftersom vi ännu arbetar med metoder och rutiner för att samla in mätvärden.

Styrmodellen

Vakin tar avstamp i globala hållbarhetsmål som kopplas ihop med bolagsövergripande mål.

Vägen mot CSRD

Från och med 2025 omfattas Vakin och Umeva av CSRD, där rapporteringen ska ske till Umeå Kommunföretag AB (UKF). Det är en omfattande förändring med striktare krav på att redovisa Vakins påverkan på omvärlden och omvärldens påverkan på Vakins verksamhet.

Förberedelserna för att kunna leva upp till det nya regelverket har pågått under flera år och intensifierades under 2024 då vi genomförde flera aktiviteter:

Dubbel väsentlighetsanalys. Vi har gjort en dubbel väsentlighetsanalys i syfte att se vilka delar av ESRS (European Sustainability Reporting Standards) vi ska rapportera mot. Med hjälp av externa konsulter har vi genomlyst verksamheten utifrån flera perspektiv, där vi bedömt de hållbarhetsfrågor som Vakin har väsentlig påverkan på (konsekventiell väsentlighet) samt de hållbarhetsfrågor som är finansiellt väsentliga för Vakin (risker och möjligheter). Här ingick genomgång av befintligt material, omvärldsanalys och flera workshoppar. Resultatet, som också validerades gentemot vår befintliga intressentanalys, kommer att utgöra grund för 2025 års CSRD-rapportering.

GAP-analys. Vi tog även hjälp av samma externa konsulter för att genomföra en GAP-analys i syfte att få en bättre förståelse för vårt aktuella läge inom hållbarhetsrapporteringen. Genom denna analys har vi fått information om vilka åtgärder som krävs för att Vakin ska uppfylla CSRD-kraven.

Datainsamling. En viktig bit av rapporteringen är tillgång till tillförlitliga data från verksamheten. Vi ser under 2025 över vilka lösningar vi har att tillgå för datainsamlingen i nuläget samt undersöker om nya lösningar kan effektivisera inrapporteringen till UKF.

Samverkan inom UKF. Parallellt har UKF genomfört en egen dubbel väsentlighetsanalys för koncernen, vars resultat vi också kommer att behöva förhålla oss till i rapporteringen. Vi ingår i en projektgrupp med representanter för de olika bolagen inom UKF, där vi samverkar kring processen framåt. Arbetet pågår under 2025.

Översyn av hållbarhetsaspekter. I takt med att arbetet med rapportering och mätvärden fortskrider, kommer vi framöver sannolikt att behöva justera såväl hållbarhetsaspekter som bolagsmål något för att ligga i linje med rapporteringskraven. Anledningen är att CSRD har breddat bilden.

Systematiskt förbättringsarbete och uppföljning

Utifrån styrmodellen tar de olika avdelningarna varje år fram verksamhetsplaner med mål och aktiviteter, där alla är med och bidrar i sitt dagliga arbete. Verksamheten följs löpande upp via bland annat interna och externa revisioner, vd-dialoger, ledningens genomgång för miljö, kvalitet och arbetsmiljö, miljörapporter, hållbarhetsredovisning, arbetsmiljökommitté, arbetsplatsträffar, medarbetarsamtal med mera.

Under 2024 har vi utvecklat och förbättrat hållbarhetsarbetet på flera håll:

- **Interna revisioner.** Vid internrevisionen blandas platsbesök och intervjuer. Vi har utfört alla planerade internrevisioner och hittat flera förbättringsmöjligheter och avvikelser i verksamheten.
- **Externa revisioner.** I september granskades verksamheten av externa revisorer utifrån kraven i ISO-standarderna. Revisionen visade att ett flertal områden inom ledningssystemet tydligt utvecklats, bland annat genom ett nytt angreppssätt för riskhantering avseende arbetsmiljö, ett nytt it-stöd för kemikaliehantering samt ett förbättrat verktyg för medarbetarundersökning. Sammanlagt noterades 13 mindre avvikelser och 11 förbättringsmöjligheter. Samtliga avvikelser och förbättringsmöjligheter har besvarats och avslutats.
- **Nordmaling inkluderat.** Verksamhet i Nordmaling har nu inkluderats i ledningssystemet och granskades därmed också vid de interna och externa revisionerna under 2024.
- **Nytt kemikaliesystem.** Chefer och ledare har under året fått utbildning i vårt nya system för att hantera kemikalier.
- **Nya avtal.** Vi har tagit fram nya avtal kring tjänsteresor samt för inköp av fika och catering. Båda avtalen syftar till att främja alternativ som ger ett lägre klimatavtryck.

Efterlevnad av lagar och beslut

Vår verksamhet ska bedrivas i enlighet med lagar och beslut. Enligt miljöbalken har vi flera anläggningar som utgör miljöfarliga verksamheter. För dessa anläggningar följer vi miljöbalkens försiktighetsprincip och kontrollerar dem löpande enligt miljöbalkens krav på egenkontroll.

Under 2024 lämnade vi in en tillståndsansökan till Umeå kommun för vattentäkten i Botsmark och beslutet trädde i kraft i oktober. Parallellt tog vi fram ett förslag till nytt vattenskyddsområde i Botsmark som också blivit godkänt. Vi fick under våren 2024 tillstånd till miljöfarlig verksamhet vid Lidbackens ÅVC, ett tillstånd som vann laga kraft i juli. Vi har ännu inte tagit tillståndet i anspråk, eftersom vi först måste få beslut om ekonomisk säkerhet för verksamheten, samt för att det pågår en ombyggnation av ÅVC.

Vårt ansvar inom antikorruption

Inom offentlig upphandling har vi ett särskilt ansvar att bekämpa mutor och korruption samt att upprätthålla kraven på saklighet och opartiskhet. Vi tar ställning mot alla former av korruption och har en uppförandekod som beskriver detta.

Vakins medarbetare besöker Nepal.

De risker som identifierats inom området motverkande av korruption är:

- Att mutor tas emot i form av gåvor och representation för att stärka relationer och påverka affärer.
- Att jäv och intressekonflikter förekommer till följd av stort personberoende och personliga relationer.

Riskerna hanteras genom ett proaktivt arbete med utbildning och information samt tydliga riktlinjer och processer för hur vi ska agera. Vi har en visselblåsarfunktion där det finns möjlighet att rapportera om något inte går till på rätt sätt.

Styrning: riktlinjer för representation, inköpspolicy samt övriga riktlinjer och rutiner.

Mänskliga rättigheter

Vakins internationella samarbeten, med utgångspunkt i FN:s globala mål och deklaration om mänskliga rättigheter, är ett bra sätt att lära oss både om dessa frågor och om hur VA och avfallsfrågor hanteras i andra länder. Vårt mål är att alltid ha ett pågående internationellt projekt. Demokrati, hållbarhet och jämlikhet är centrala delar i projekten, som ofta finansieras av ICLD/SIDA (Internationellt centrum för lokal demokrati).

Jämställdhetsarbetet beskrivs i vår likabehandlingspolicy, som i sin tur tar avstamp i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och diskrimineringslagen, och gäller för alla anställda, vikarier och praktikanter. Syftet är att motverka all typ av diskriminering och särbehandling enligt principen om alla människors lika värde.

Vakins likabehandlingsplan, med syftet att förbättra arbetet, utgår bland annat från lönekartläggning, medarbetarundersökning och Jämix (jämställdhetsindex).

Risker som identifierats inom området mänskliga rättigheter är:

- Att vår verksamhet köper in produkter eller tjänster som inte produceras eller tillhandahålls med anständiga arbetsvillkor.
- Att vi inte beaktar mänskliga rättigheter i våra internationella samarbeten.

Riskerna i leverantörsled hanteras genom tydliga upphandlingsrutiner och -krav samt avtalsuppföljning (leverantörsrevisioner), kompetenshöjande åtgärder och utveckling av kategoristyrt inköp.

Styrning: inköpspolicy, likabehandlingspolicy, representationsriktlinjer samt övriga riktlinjer och rutiner.

Intressentanalys och -dialog

För att ta reda på våra intressenters förväntningar, håller vi en löpande dialog med de viktigaste intressenterna. I samband med att vi under året förberett oss inför CSRD-kraven har vi sett över den befintliga intressentanalysen för att säkerställa att den fortfarande är aktuell, vilket vi bedömer att den är.

INTRESSENTER	VIKTIGA FRÅGOR	HUR VI KOMMUNICERAR
Kunder	■ God tillgänglighet ■ Kostnadseffektiva och hållbara tjänster ■ Hälsosamt dricksvatten ■ Hög leveranssäkerhet ■ Bra bemötande	■ Personliga möten ■ Kundträffar ■ Kundservice ■ Kundundersökningar ■ Nyhetsbrev ■ Webb och sociala medier
Medarbetare	■ Hälsa och säkerhet ■ Kompetensutveckling ■ Ledning och styrning ■ Samverkan ■ Friskvård	■ Dagliga möten ■ Arbetsplatsträffar ■ Medarbetarsamtal ■ Intranät ■ Personal- och friskvårdsdagar ■ Fackliga möten och samverkan ■ Medarbetarundersökning
Ägare	■ Kompetens och tjänster från oss som huvudman för VA och renhållning ■ Långsiktigt ansvar med utveckling i enlighet med ägardirektiv	■ Styrelsemöten ■ Årliga strategidagar ■ Vd-träffar ■ Samverkansforum ■ Samverkansprojekt
Leverantörer	■ Kompetenta beställare ■ Tydliga krav ■ Säker arbetsmiljö för alla	■ Avtal ■ Projekt- och byggmöten ■ Leverantörsrevisioner
Myndigheter	■ Egenkontroll ■ Krav i tillstånd och beslut ■ Lagefterlevnad	■ Tillsyn ■ Miljörapporter ■ Samråd
Media	■ Transparenta ■ Tillgängliga, korrekt information	■ Intervjuer ■ Pressmeddelanden

Vakins viktigaste hållbarhetsaspekter

Våra fokusområden för hållbarhet är etablerade utifrån valda målområden i Agenda 2030, riskidentifiering och intressentdialog, där särskild hänsyn är tagen till våra kunders synpunkter inom hållbarhetsområdet. Vi har då utgått från vårt miljöledningssystem och gjort en värdering utifrån olika miljöaspekter. CSRD-kraven breddar nu bilden och framöver, med avstamp i den dubbla väsentlighetsanalys som genomfördes 2024, kommer vi därför att se över och sannolikt justera hållbarhetsaspekterna nedan även om dessa i stort också avspeglas i den dubbla väsentlighetsanalysen.

Miljö

Utsläpp till vatten

Vakins reningsverk är miljöfarliga verksamheter som regleras av miljölagstiftning och myndigheter. Genom en miljöriktig rening av avloppsvatten arbetar vi för att minska utsläpp av näringsämnen och föroreningar till vatten så att dessa tas ut ur kretsloppet.

Resursanvändning

Vatten är en ovärderlig resurs. Tillsammans med andra samhällsaktörer arbetar vi för att skydda vattentäkter och återföra näringsämnen i avloppsslammet till kretsloppen som gödsel. Även de stora avfallsmängderna är ofta en värdefull resurs. Avfalltrappan, eller ”avfallshierarkin”, reglerar i vilken ordning vi ska hantera avfallet för att minska avfallet och öka resurseffektiviteten.

Klimatpåverkan

Vår verksamhet påverkar klimatet både positivt och negativt. Våra största utsläpp är från VA-driften, bygg- och anläggning samt transporter. Den klimatfärdplan vi tog fram 2023, med mål och åtgärder för att bli klimatneutrala år 2040, leder oss i arbetet.

Kemikalieanvändning

För att få reningsprocessen att fungera behövs det flera olika kemikalier. Kemikalieanvändningen innebär dock risker för hälsa och miljö. Det ställer krav på kemikalieförteckningar, riskbedömningar och skyddsåtgärder. Många kemikalier innebär hälso- och miljörisker och därför vill vi minska antalet kemikalier i verksamheten.

De väsentliga risker som identifierats inom miljö är:

- Att vi överskrider utsläppsvillkor i tillstånd för miljöfarlig verksamhet.
- Att vi inte minskar vår klimat- och miljöpåverkan i den takt som är nödvändig.
- Att vi inte tillvaratar resurser så att de blir en del i samhällets omställning till en cirkulär ekonomi.
- Att vi använder hälso- och miljöfarliga kemikalier som kan påverka miljön och/eller hälsan på ett negativt sätt.

Styrning: miljöpolicy, uppförandekod, inköpspolicy, kvalitetspolicy, tillstånd och beslut, kontrollprogram samt övriga riktlinjer och rutiner inom miljöområdet.

Social hållbarhet

Hälsa och säkerhet

Medarbetarna är Vakins viktigaste resurs. Vi vill vara en bra arbetsplats, där medarbetarna trivs, utvecklas och mår bra. Den fysiska arbetsmiljön ska präglas av en god säkerhetskultur och ständiga förbättringar. Vi värnar mycket även om den sociala och organisatoriska arbetsmiljön med bland annat erbjudanden om friskvård, hälsocoach och olika aktiviteter för kropp och själ. Dessutom får chefer, skyddsombud, anställda och fackliga löpande utbildning.

Kompetens och samverkan

Vi är en lärande organisation, där vi arbetar med ständig utveckling för att skapa ett hållbart samhälle och säkerställa god service till kommunernas invånare. Vi arbetar aktivt för att stärka både vår egen och andras kompetens genom att delta i olika nätverk samt forsknings- och innovationsprojekt.

Jämställdhet och mångfald

Vi tror att en arbetsplats som karaktäriseras av jämställdhet lägger grunden för en mer kreativ och innovativ miljö. Vi arbetar därför aktivt med att öka vår jämställdhet och för att se varje individs personliga och yrkesmässiga bakgrund som en tillgång.

De väsentliga risker som identifierats inom personal och social hållbarhet är:

- Att det inträffar händelser som påverkar medarbetares hälsa och säkerhet – exempelvis olyckor och tillbud, psykisk ohälsa, hot och våld.
- Att medarbetare utsätts för kränkningar, trakasserier, sexuella trakasserier, diskriminering eller annan särbehandling.
- Att vi inte kan rekrytera eller behålla nödvändig och rätt kompetens.

Styrning: arbetsmiljöpolicy, likabehandlingspolicy, alkohol-, drog- och spelpolicy, kompetensutvecklingspolicy, chefs- och ledarskapskriterier, medarbetarskapskriterier samt övriga riktlinjer och rutiner inom arbetsmiljöområdet.

Ekonomisk hållbarhet

Ekonomi i balans

Det finns ett stort behov av både ny- och reinvesteringar i anläggningar och ledningsnät. Förutom detta finns också ett stort behov av reparation och underhåll som behöver åtgärdas. Vi utmanas även av kostsamma investeringar i exploateringsområden, där intäkterna från kunder dröjer.

Vi behöver säkra finansiering för vår långsiktiga verksamhet inom vatten och avfall, samtidigt som vi utmanas av begränsade möjligheter till egenfinansiering beroende på självkostnadsprincipen.

De väsentliga risker som identifierats inom ekonomisk hållbarhet är:

- Bristande möjligheter till långsiktigt tillräcklig finansiering av höga underhållskostnader och stora investeringar.
- Ökande räntenivåer kombinerat med skattelagstiftningens regler för räntekostnadsavdragsbegränsning.
- Allt för korta tidsperspektiv för ekonomistyrningen av verksamheten, där hållbara lösningar inte hinner få utväxling.

Styrning: rutiner för ekonomisk styrning, redovisning och rapportering.

Mål 1

Vi överträffar våra kunders förväntningar

Vad innebär målet?

Vi arbetar med kundernas behov i fokus. Det innebär att vi ska vara tillgängliga när och där kunderna behöver oss, återkoppla snabbt och skapa trygghet i bemötandet. Vi ska också utveckla nya tjänster och produkter för att möta nya behov som uppstår. För att lyckas är det avgörande att varje medarbetare, oavsett roll, känner ansvar.

UMEÅ
KOMMUN

Målvärden och utfall 2024

Nöjd Kund Index (NKI)

Mål: > 75 % i alla ägarkommuner

Utfall: 70 Umeå, 62 Vindeln, 59 Nordmaling

NKI är en viktig del i vårt ständiga förbättringsarbete och vi har därför högt ställda mål för NKI. Vi nådde inte målen 2024 och såg en mindre nedgång i Umeå kommun, där vi tidigare haft hög kundnöjdhet. I en orolig omvärld med stora kostnadsökningar för hushållen blir våra kunder mer medvetna om och kritiska till avgifter för VA och avfall, vilket troligtvis påverkar utfallet. Efter varje NKI-undersökning analyserar vi resultaten och följer upp med förändrings- och förbättringsåtgärder.

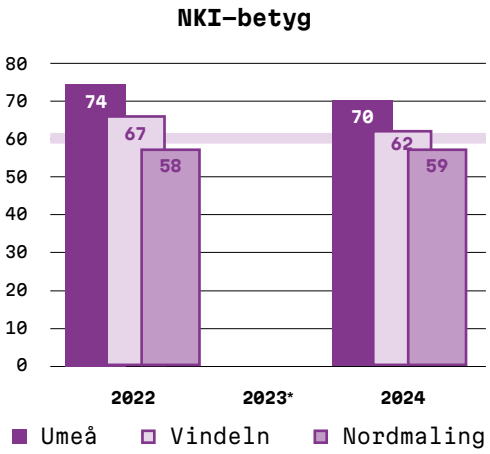

* Under 2023 genomfördes ingen undersökning, varför jämförande siffror enbart finns från 2022.

Handläggningstid

Mål: Alla kunder får återkoppling på sina ärenden inom 24 timmar

Utfall: –

Vi saknar ett bra sätt att mäta målet. Alla kunder får återkoppling på sitt ärende inom 24 timmar, men vid handläggning av mer komplicerade ärenden har vi inte ett gemensamt mätetal. Det ska tas fram under 2025.

I dagsläget får Kundservice in omkring 100 ärenden per dag som är rena kundärenden. Omkring 70 av dessa besvaras/hanteras samma dag och cirka 30 behöver utredas och tar lite längre tid. Hur lång tid dessa tar att utreda har vi inte några siffror på.

Kundnöjdhet

Mål: 95 % av alla kunder som kontaktar oss ska vara nöjda med vårt bemötande

Utfall: –

I dagsläget saknar vi bra sätt att mäta målet. Vi arbetar löpande med att följa upp kundsynpunkter och återkoppling på om kunden är nöjd med vårt bemötande, genom att exempelvis följa upp kundärenden i systemet Lime.

AKTIVITETER SOM BIDRAGIT TILL MÅL 1

Bättre ÅVC-tillgänglighet genom nya lösningar

För att förenkla ÅVC-besöken för kunderna, öppnade vi under 2024 för självservice på fler platser. I samband med detta har vi tagit fram en digital förberedande utbildning, samt webbsidor för varje ÅVC.

Under året öppnade vi ÅVC Plus vid ÅVC i Holmsund och Sävar, vilket innebär självservice utanför bemannade öppettider. För att få besöka ÅVC på egen hand, krävs att kunderna först gör vår digitala utbildning. Den tar ungefär 20 minuter att genomföra och avslutas med ett kort test. Fokus ligger på säkerhet, sortering samt in- och utpassering. Närmare 5 000 personer har hittills gått utbildningen. Näst på tur med självservice är Nordmalings och Vindelns ÅVC:er.

Våra olika kundundersökningar och -kartläggningar har visat att kunderna efterlyser ett digitalt stöd vid ÅVC-besök rent generellt. Därför har vi under året skapat egna sidor för varje ÅVC med besöksprognos, öppettider, kartor, packordning samt lite extra fokus på återbruk och farligt avfall.

Stöd kring regnfrågor

Vid kraftiga regn och skyfall kan avlopps- och dagvattensystem bli överbelastade, med risk för översvämningar i källare och på gator. Vi vet att kunderna har många frågor om det här och ibland är osäkra på vart de ska vända sig. Som stöd för drabbade kunder eller för dem som har frågor kring hur de kan arbeta förebyggande, har vi tagit fram och lanserat nya webbsidor om skyfall och bräddning på vakin.se.

Flera förbättringar för slamkunder

Med utgångspunkt i vår senaste kundundersökning, har vi tagit fram ett förbättringspaket för slamkunderna. Syftet är att öka nöjdheten, minska antalet inkomna ärenden och vässa rutinerna. Här ingår att förbättra leverans, kvalitet och information samt ha kortare handläggningstider. Rent konkret handlar det exempelvis om översyn av körturer och interna rutiner, uppföljnings-sms till kunderna, tydlig information på vakin.se och förstärkt information i nyhetsbrev och andra utskick. Vi har också genomfört en fokusgruppsintervju med slamkunder, arrangerat en visningsdag om slamtömning samt träffat chaufförerna hos vår entreprenör.

Frågor och svar vid kundträff

Vår årliga kundträff, denna gång med fokus på större bostadsrättsföreningar och fastighetsägare av flerbostadshus i Umeå kommun, lockade närmre 70 deltagare som ställde många kloka frågor om återvinning, kostnader och säkerhet. Vi informerade om avloppsdirektivets ökade krav och om hur vår infrastruktur måste underhållas, utvecklas och anpassas till klimatförändringarna. Vi upplyste också om förändringar inom avfall och återvinning, exempelvis vad som händer inom hemsortering, insamling av textilier, matfett och matavfall. Dessutom berättade vi om de strategiska VA-projekten, som Forslunda vattenverk och Öns reningsverk i centrum.

Mål 2

Vi säkrar framtidens vattentjänster

Vad innebär målet?

Vi arbetar för att leverera ett hälsomässigt säkert dricksvatten till invånarna i våra ägarkommuner både i dag och i framtiden. Vi gör det genom att systematiskt optimera, underhålla och utveckla anläggningar och processer, med fokus på proaktivitet, ny teknik och effektiviseringar.

UMEÅ MARK & VA AB
323

Målvärden och utfall 2024

Debiteringsgrad för dricksvatten

Mål: > 85 %

Utfall: 82 Umeå, 62 Vindeln, 48 Nordmaling

Målet uppfylldes inte. Den låga debiteringsgraden under 2024 berodde främst på flera läckor till följd av en extremt kall vinterperiod. I övrigt är det svårt att bedöma en trend utifrån två års data, varför vi får fortsätta följa utvecklingen.

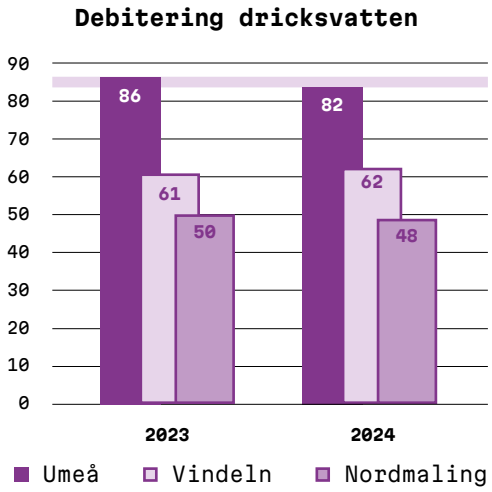

Debiteringsgrad för spillvatten

Mål: > 70 %

Utfall: 57 Umeå, 29 Vindeln, 19 Nordmaling

Målet uppfylldes inte. Den låga debiteringsgraden under 2024 berodde främst på flera läckor till följd av en extremt kall vinterperiod. I övrigt är det svårt att bedöma en trend utifrån två års data, varför vi får fortsätta följa utvecklingen.

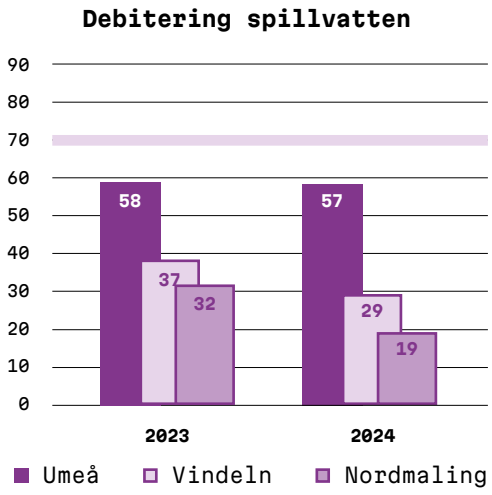

Andel förebyggande underhåll

Mål: > 70 % (i relation till totalt underhåll)

Utfall Vakin: 91 %

Vi nådde målet och det viktade ackumulerade utfallet för samtliga anläggningsbolag under 2024 visar att det planerade underhållet ligger 21 procentenheter över målet för alla. Flera faktorer bidrar till utfallet: högre grad av planering, utbildning, bättre generell status på anläggningarna och fjärravlästa vattenmätare som tidigt signalerar om läckor. Vi rekommenderar att målet höjs med 10–15 procentenheter för kommande år.

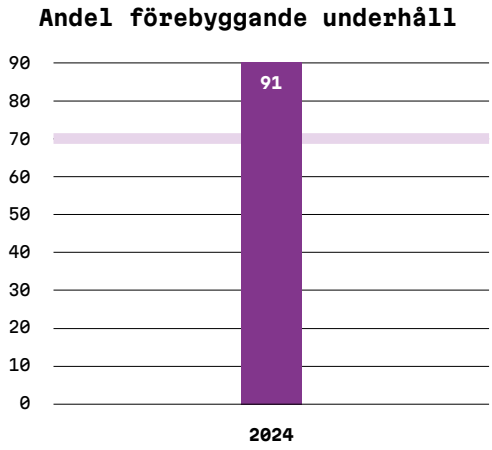

Investering och reinvestering

Mål: > 90 %

Utfall: 80 Umeå, 63 Vindeln, 75 Nordmaling

Vi uppfyllde inte målet, vilket beror på flera faktorer som ligger utanför vår kontroll. Det gäller exempelvis utmaningar kopplade till anbud, upphandlingar, projekteringar och överenskommelser med fastighetsägare som försenat projekten. Framöver arbetar vi därför med att ha färdiga förstudier för de objekt som vi budgeterar för aktuellt verksamhetsår.

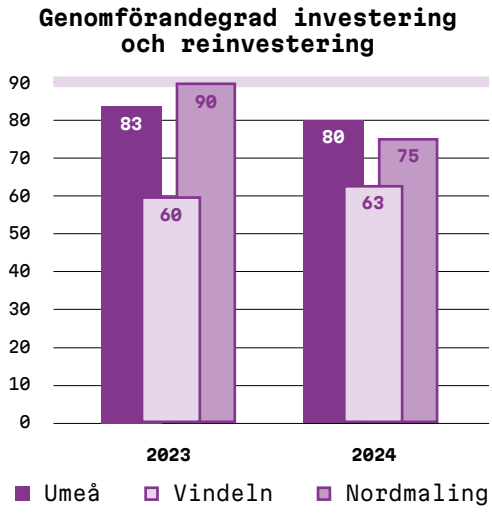

Avser utfall aktuellt år (kr)/budgeterat aktuellt år (kr) = x %

Water Wise Societies för hållbart vatten

Innovationsprogrammet Water Wise Societies verkar för en omställning av hanteringen av vattenresurser och tillhörande infrastruktur. Programmet samlar ett 60-tal aktörer från hela samhället, däribland klustret VA i Norr där Vakin ingår. Tillsammans arbetar vi i linje med missionen ”Hållbart vatten för alla 2050” inom fyra fokusområden: vattenresilienta samhällen, välmående sjöar och vattendrag, säkrad tillgång till vatten och klok användning av vatten.

Fjärravlästa vattenmätare i Nordmaling

Vakin påbörjade under 2024 installationen av fjärr-avlästa vattenmätare i Nordmalings kommun som ett led i arbetet med att förbättra kontrollen över vatten-förbrukningen. De nya mätarna ska ge fastighetsägare tätare och mer exakta mätvärden, där den faktiska vattenanvändningen står på fakturan. Genom automatisk avläsning kan mätarna dessutom upptäcka vattenläckor och rinnande kranar tidigt, vilket ökar säkerheten och effektiviteten. Arbetet beräknas vara färdigt inom två år.

Förbättringar av VA-anläggningar i Tavelsjö

Under de kommande åren ska vi arbeta med ett flertal olika projekt i Tavelsjö-området, där planeringen tagit fart under året som gått. Några av projekten handlar om att skapa möjligheter för den tänkta expansionen av området och några adresserar de delar av vatten- och avloppsanläggningen som behöver uppgraderas. Vi kommer att renovera tre pumpstationer, lägga nya vatten- och avloppsledningar för framtida bostäder och byta ut vatten- och avloppsledningar i ett område för ökad kapacitet.

Schaktfri teknik vinner mark

Sedan ett par år använder vi allt oftare schaktfria metoder i våra entreprenadarbeten. Tekniken har flera fördelar då störningarna runt projektet minskar och det går snabbare att slutföra arbetet. Under 2024 utfördes eller påbörjades flera projekt där schaktfri teknik användes:

- Efter ett flertal omfattande vattenläckor på Röbäck, såg vi över olika alternativ för renovering. I projektet har Vakin nu renoverat närmare 800 meter vattenledning. Vi har använt oss av schaktfria metoder som rörspräckning, vilket innebär att en ny ledning dras in i och spräcker den gamla ledningen, samt infodring, där den befintliga ledningen förses med en invändig förstärkning.
- I mitten av september påbörjades arbetet med att förnya vatten- och avloppsledningar längs delar av Mariehem- och Älgvägen, en sträcka där ledningarna har haft flera olika problem. Vi kommer till stor del att använda schaktfria metoder, där ledningarna under gatorna förstärks inifrån. Allt beräknas vara klart hösten 2025.

Mål 3

Vi skapar en hållbar och cirkulär avfallshantering

Vad innebär målet?

Vakin arbetar för en hållbar hantering av resurser, som en del av omställningen till en cirkulär ekonomi. Genom kommunikation och löpande information/utbildning till kunderna, liksom utveckling av våra egna anläggningar, arbetar vi för att minska avfallsmängderna, öka återvinningen och återbruket samt effektivisera hanteringen.

Målvärden och utfall 2024

Minskad mängd kommunalt avfall

Mål: > 25 % per invånare (jämförelseår 2023)

Utfall: +1 %

Målet uppfylldes inte och vi ser en liten ökning av kommunalt avfall. För att målet ska kunna uppfyllas krävs en beteendeförändring och minskad överkonsumtion i samhället, något som Vakin inte råder över även om vi gör vad vi kan för att påverka utfallet i rätt riktning. Målet är också ett sätt att följa utvecklingen och få underlag att arbeta utifrån.

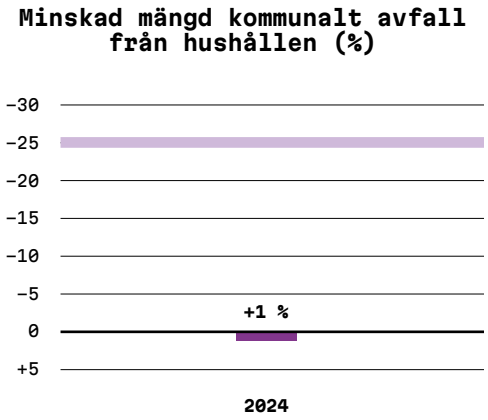

Avser mängd kommunalt avfall aktuellt år/mängd kommunalt avfall basår (exklusive trädgårdsavfall).

Återvinningsgrad

Mål: > 60 % (för kommunalt avfall inklusive biologisk behandling och återbruk)

Utfall: 40 %

Vi ser ingen förändring i återvinningsgrad. Även om mängderna som går till återvinning har ökat så har även övriga fraktioner ökat.

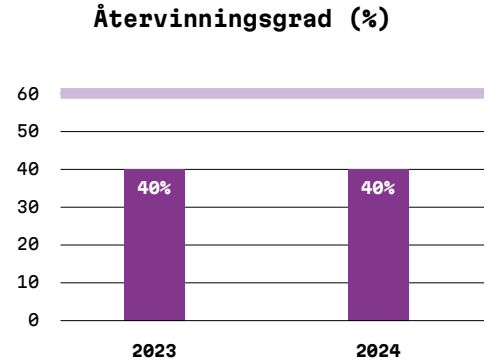

Avser mängderna insamlat avfall som går till materialåtervinning samt återbruk/total mängd insamlat avfall.

Återbruk

Mål: > 10 kg per invånare

Utfall: 3,6 kg

Målet uppfylls inte. Det är framför allt textil som bidrar till minskningen då vi inte haft någon textilinsamling under 2024. Vi ser samtidigt att mängderna till återbruk insamlade i återbrukshusen har ökat.

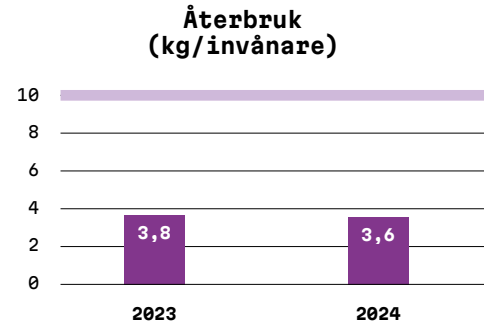

Avser insamlade, vägda mängder till återbruk.

Minskade avfallsmängder och bättre sortering

Vad finns i soptunnan? För att ta reda på det, genomför Vakin tillsammans med andra kommuner i Västerbotten plockanalyser vart tredje år. Resultatet visar en positiv utveckling.

Plockanalysen är ett led i vårt arbete med avfallsplanen, där vi har satt upp olika mål för kvalitet, till exempel sortering eller att inget farligt avfall ska hamna i restavfallet. Årets plockanalys visar att restavfallet i samtliga kommuner och boendetyper har högre kvalitet än tidigare, en positiv utveckling med undantag för att det ännu är för mycket förpackningsmaterial i restavfallet.

Andelen rätt sorterat har ökat till 55 procent i samtliga kommuner, från 45 procent 2020. Främst beror skillnaden på att matavfall sorteras bättre; 96–99 procent av matavfallet är rätt sorterat.

Andelen felsorterade förpackningar ligger kvar på ungefär samma nivå som 2020, ungefär 30 procent. Det finns fortfarande små mängder farligt avfall i restavfallet (0,2–1 procent), vilket är ungefär samma nivåer som 2020.

Analys av matavfallet visar att matsvinnet minskar, från 20–25 procent 2020 till ungefär 10 procent i årets plockanalys.

Pilottest för hemsortering

För att öka återvinningen och klättra högre upp i avfallstrappan, provar vi nya sätt. Under hösten genomförde vi ett pilottest för hemsortering, där utvalda kunder i Umeå fick testa nytt insamlingssystem och hämtintervall. Syftet var att se hur de upplever hemsortering med ett nytt sophämtningsintervall samt vilka förberedelser som behövs inför införandet av systemet i alla tre kommunerna.

Parallellt med pilottestet skickade vi ut enkäter, genomförde djupintervjuer och fick löpande återkoppling från pilottestarna med filmer och noteringar i veckodagbok. Testdeltagarna var inledningsvis skeptiska, men majoriteten ville behålla systemet efter testperiodens slut. Under Nordmalings sommarmarknad visade vi också upp det nya insamlingssystemet och hade en sorteringstävling på plats.

Gör rätt med fett!

Fett som används för matlagning kan orsaka problem om det hamnar i avloppet. Vi vill därför att fettet ska återvinnas i stället för att förbrännas eller spolas ner i avloppet. För att främja en cirkulär hantering, införde vi under året insamling av matfett på totalt tolv platser i Umeå, Vindeln och Nordmaling. Kunderna kan nu lämna matolja och matfett för återvinning på ÅVC och på utvalda ÅVS. Det insamlade fettet återvinns till biobränsle.

Mer återbruk i fokus

Under året har flera aktiviteter kopplade till återbruk pågått:

- Vi startade en återbruksgrupp inom Vakin för att driva arbetet med att öka internt och externt återbruk. Det handlar till exempel om att flytta material som kommer in till ÅVC högre upp i avfallstrappan genom att öka återbruket och att säkerställa avsättningen av den mängd som uppstår. Här ingår att se över avtal och samarbetspartners och att ta fram förslag på hur återbruk kan tas emot. Gruppen har koppling till Cirkulära Västerbotten, där Vakin är en partner, som testar nya processer, metoder och verktyg för att främja cirkularitet.
- Med syfte att främja ett cirkulärt flöde av överblivet material från byggarbetsplatser i Umeå, har vi varit delaktiga i den nya marknadsplatsen ABC för byggåterbruk som öppnades i början av 2025 vid Gimonäs.
- Utöver detta planerar vi för att testa bemannad återbruksmottagning på Klockarbäcken ÅVC under 2025.

Mål 4

Vi formar en innovativ och effektiv organisation

Vad innebär målet?

Vi strävar efter ett processorienterat och samverkande förhållningssätt inom organisationen, där vi tillsammans verkar för en smart resursanvändning. Här ingår också att utveckla fler möjligheter till finansiering genom nya produkter och tjänster. Vi använder digitalisering och automatisering för att frigöra tid och resurser internt samtidigt som vi genom de nya verktygen förbättrar servicen gentemot våra kunder.

Målvärden och utfall 2024

Antal genomförda förbättringsförslag

Mål: > 10 förbättringar/år (som ger förbättrad ekonomi och/eller effektivitet)

Utfall: –

Vi har i dag inget sätt att mäta målet. Vakin arbetar löpande med förbättringar inom samtliga delar av verksamheten. Under 2025 behöver vi se över hur uppföljningen av dessa förbättringsprojekt ska ske, samt definiera storheterna kring vad som ska gälla för att kvalificera in en förbättring under denna punkt.

Dokumentation av arbetsprocesser

Mål: 100 % (samtliga relevanta arbetsprocesser är dokumenterade)

Utfall: –

Vi har i dag inget sätt att mäta målet. Vakin är kvalitetscertifierade och har redan arbetat processorienterat i flera år, något som vi med den nya affärsplanen för 2024–2028 tagit ytterligare steg för att förbättra. Våra huvud-, lednings- och stödprocesser är identifierade samt absoluta merparten av dessa också uppritade. Processägare, samt i applicerbara fall också processledare, är satta för respektive process.

Arbetet som sker nu handlar om att dels strömlinjeforma processerna, dels besluta vilka kriterier som ska gälla för att en processkarta ska anses hålla korrekt kvalitet. Under 2025 samt 2026 ska vi fokusera på att utbilda verksamheten kring dokumentation av processer.

Rörelsekostnad

Mål: Våra rörelsekostnader för verksamheter ska inte öka mer än KPIF (konsumentprisindex med fast ränta*) under perioden 2024–2028

Utfall: + 9,2 % (2023: 388 299 tkr, 2024: 424 147 tkr)

Rörelsekostnaderna har ökat med 9,2 % jämfört mot föregående år, vilket innebär att ökningen överstiger KPIF (1,9 %). Från den 1 januari 2024 har kommunerna tagit över ansvaret för insamling av förpackningar från hushåll genom fastighetsnära insamling eller lättillgängliga insamlingsplatser. Detta har resulterat i högre rörelsekostnader jämfört mot föregående år.

* Ett indexmått som inte påverkas av ändrade bolåneräntor. Riksbanken använder KPIF som sitt huvudsakliga mått på inflationen.

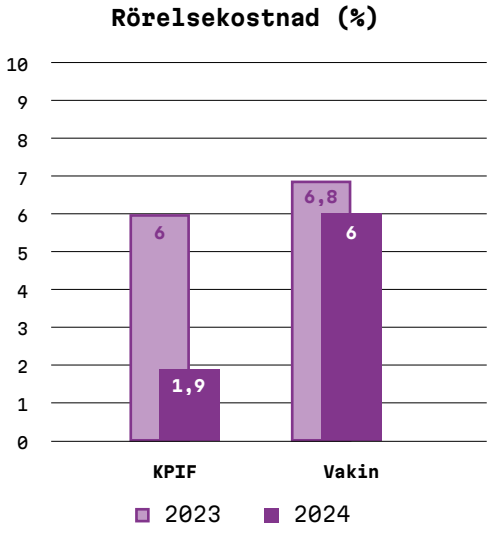

Avveckling av VA-anläggningar

Under året har en ny process för att avveckla VA-anläggningar tagits fram. Processen syftar till att identifiera, prioritera och etablera rutiner för att avveckla funktioner som inte längre behövs, för att därigenom minska drift- och underhållskostnader samt minska olika risker.

Sedan tidigare har vi haft en lista med 36 anläggningar, vilken vi i år gått igenom och prioriterat för avveckling. Prioriteringen har gjorts utifrån nuvarande kostnader, till exempel för varmhållning samt utifrån faktorer som arbetsmiljö, risk för tredje person och miljörisker. Det kan till exempel handla om byggnader som fått stå och förfalla, där det finns risk för att barn leker på området eller att någon som befinner sig på platsen skadar sig. Miljörisker kan handla om att det behövs sanering efter tidigare verksamhet.

Vi har två pågående avvecklingar, en i Flurkmark och en i Västamarken, där den senare är ett pilotprojekt för att se att de arbetssätt vi tagit fram kring avveckling fungerar. Utöver själva processen har vi, som ett samarbete mellan olika funktioner på Vakin, också tagit fram en generell rutin för att avveckla VA-anläggningar och en process i vårt system för verksamhetsstyrning och beslutsstöd.

Nytt avtal för kemikaliesystem

Vi har upphandlat ett nytt avtal för kemikaliesystem, där vi ska använda en bestämd leverantör för inköp av förbrukningskemikalier. I avtalet ingår kemikaliesystem, inklusive möjlighet till riskbedömningar, och hubbar ute i verksamheten där vi kan hämta ut förbrukningskemikalier. Syftet är att förenkla styrning av inköpen och därigenom antalet produkter som köps in.

Fokus har varit att hitta kemikalier med låga miljö- och hälsorisker. Vår målsättning är att alla kemikalier ska ha aktuella riskbedömningar och att antalet kemikalier ska minska, särskilt de som innehåller ämnen i Kemikalieinspektionens PRIO-lista med farliga ämnen eller EU:s lista över särskilt farliga ämnen.

Riskkartläggning för att möta arbetsmiljökrav

För att bedöma och hantera arbetsmiljörelaterade risker på Vakin, har vi under året börjat använda en ny modell för riskbedömning. Tanken är att få en röd tråd i vårt förebyggande arbetsmiljöarbete, från övergripande nivå ned till detaljerna. Samtidigt ska vi lära känna våra risker och åtgärderna som krävs för att förebygga dem. Modellen gör det också möjligt att inspireras och lära av varandra. Kartläggningen inkluderar perspektiven människa, teknik och organisation, och utifrån den sammantagna riskbilden kan olika arbetsgrupper skapa lokala eller fördjupade bedömningar för att minska riskerna.

Insatser för mer effektiv organisation

Under 2024 har vi genomfört och färdigställt en rad projekt med målet att effektivisera, förbättra och stärka Vakin och våra leveranser samt påverka bolagets ekonomi positivt. Det gäller allt från att påbörja en omorganisation på VA-sidan till olika it-projekt:

- Vi kommer att dela upp VA-organisationen strategiskt, taktiskt och operativt för att kunna bedriva en långsiktig verksamhet på flera parallella plan. Den strategiska enheten arbetar med framtidens VA-försörjning, utredningar, prioriteringar och investeringsbehov. Driftorganisationen är fokuserad på att optimera och underhålla anläggningarna, och den operativa enheten jobbar oförändrat med den dagliga hanteringen.
- Inom it har vi arbetat med automatisering av arbetsprocesser (RPA), integration mellan system för smidigare hantering av kundtjänstärenden, olika stödprocesser samt beslutat om en långsiktig strategi för affärssystemet, en viktig hörnsten för det fortsatta arbetet med standardisering och automation. It-arbetet bedrivs allt oftare i projektform för att få bättre kontroll, styrning samt framdrift. Under året har vi startat en rad större projekt (som HR-system, fakturasystem, NIS2 och dokumenthantering) där vissa stängs under 2025 och andra fortsätter under 2026.

Mål 5

Vi är 100 procent klimatneutrala till 2040

Vad innebär målet?

Vi verkar på bred front för att minska vårt klimatavtryck. Vi gör det genom att ha ett klimatperspektiv i allt vi gör, där vi ser över vår energiförbrukning samt våra transporter, bygg- och anläggningsprojekt för att minska utsläppen. I arbetet ingår att göra hela organisationen delaktig i genomförandet – från ledning till varje medarbetare.

Fotograf Johan Hammar

Målvärden och utfall 2024

Delaktighet bland medarbetare

Mål: 100 % av våra medarbetare ska ha kunskap om våra klimatambitioner och känna sig delaktig i genomförandet

Utfall: –

Vi har ingen mätning i dag. Till hösten planerar vi en medarbetarundersökning som ska utgöra grund för hur vi ligger till mot detta mål för 2025. Hittills har vi informerat medarbetare om våra klimatambitioner och arbetet som pågår vid en träff i december. För att ytterligare utbilda verksamheten inom området klimat, miljö och hållbarhet, undersöker vi under 2025 också möjligheterna till systemstöd för att sätta ihop kortare återkommande utbildningar.

Minskad energianvändning

Mål: Mängden köpt energi minskar med > 10 % per producerad m³ dricksvatten och spillvatten

Utfall: –

Vi kan se att den totala energiförbrukningen har minskat för Umevas anläggningar: från 13 408 877 kWh (2023) till 12 858 218 kWh (2024). Samtidigt har vi inte fattat beslut om hur målet kopplat till dricksvatten och spillvatten ska mätas och kan därför inte redovisa det här.

Minskat klimatavtryck

Mål: Vi ska minska CO_2e-utsläppen med 45 %, i linje med vår klimatfärdplan

Utfall: +36 %

Utsläppen har ökat med totalt 36 procent från basåret 2019, en ökning som framför allt beror på att vi har en mer heltäckande datainsamling. Det gäller särskilt scope 3 där vi nu inkluderar drivmedelsförbrukningen från projekt och entreprenörer (uppströms transporter) samt data för avfallshantering för ÅVC-avfall och ÅVS-transporter.

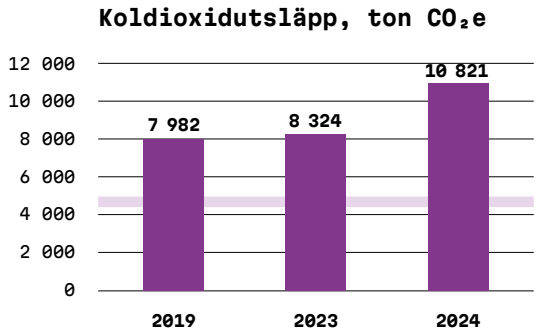

Storsatsningarna Norrslam och Umeå Eco Industrial Park

Vakin har under året varit involverat i flera framåtblickande projekt för att främja cirkularitet och minskade utsläpp genom innovativa samarbeten, där vi blir en viktig komponent för att främja en grön omställning av regionen.

Norrslam, ansvarsfull slamhantering i samverkan

Vakin är, tillsammans med Umeå Energi och Miva, en del av samägda bolaget Norrslam som föddes föddes ur en reell utmaning: hur ska avloppsslammet i vår region hanteras på ett miljömässigt hållbart sätt i framtiden?

Genom Norrslam, som ska bygga landets första storskaliga monoförbränningsanläggning för slam på Dåva, kan vi i regionen tillsammans cirkulera resurser, plocka bort skadliga ämnen ur kretsloppet och återföra fosfor. Under året har vi bland annat säkrat EU-finansiering, inlett genomförandefasen och etablerat en projektorganisation, där Vakin är med som huvudprojektledare.

Norrslam är också en viktig pusselbit i Umeå Eco Industrial Park och det världsledande navet för cirkulär innovation inom energi, material och vatten som växer fram där. Området är en del av kommunens övergripande tillväxtmål samtidigt som det bidrar till ett minskat klimatavtryck och ett klimatneutralt Umeå 2030.

Gröna affärer inom Umeå Eco Industrial Park

Förutom Norrslam medverkar Vakin i ett affärs- och marknadsanalysarbete med tre gröna omställningsaffärer i fokus. Det handlar om askor från förbränning av avfall, produktion av biogas från organiskt material som matavfall, samt utsortering av plast från avfall för att få en mer cirkulär hantering av plasten och minskade CO_2-utsläpp. En slutrapport kommer att presenteras under våren 2025.

Umeå Energi har fått stöd genom Klimatklivet för en sorteringsanläggning, som ska vara ett komplement till den källsortering som redan i dag sker. Med sorteringsanläggningen minskar CO_2-utsläppen från Umeå Energis kraftvärmeverk med upp emot 30 000 ton per år, från nuvarande 70 000 ton. Vakin har varit med hela vägen i utredningen och i ansökan om medel. Anläggningen planeras stå färdig 2027.

Klimatfärdplan visar vägen

Umeå kommun har som mål att minska sina utsläpp med 85 procent fram till 2040. Eftersom Vakin ska vara med i den omställningen, tog vi under 2023 fram en egen klimatfärdplan som omfattar mål och åtgärder. Under 2024 har arbetet fortgått på flera håll:

- **Transporter.** Här har vi bland annat tagit fram ett kravdokument för upphandling av maskintjänster som ska hjälpa oss att kravställa kring fossilfria drivmedel. Vad gäller driftbilar och poolbilar har vi arbetat vidare för att minska CO2-utsläppen genom eldrivna bilar, laddstolpar, samt har tagit fram nya riktlinjer för hållbara tjänsteresor.
- **Bygg- och anläggningsprojekt.** Under året har vi framför allt fokuserat på två områden: att räkna på klimatpåverkan som uppföljning i projekt för att lära oss mer om var de stora utsläppen sker och förbättra vårt klimatbokslut med bättre data, samt att ställa krav på hur vi kan minska klimatpåverkan i projekt, genom material och transporter under själva projektet och på lång sikt i livslängd, energianvändning och liknande.
- **Avlopps- och vattenrening.** Vi har sett över olika åtgärder för att minska metanutsläppen från Öns avloppsreningsverk.

Klimatbokslut för 2024

Varje år redovisar vi våra utsläpp av växthusgaser i ett klimatbokslut. Resultatet används för att bedöma lämpliga åtgärder för att minska utsläppen och för att se om genomförda åtgärder fått effekt. Under året har vi förbättrat dataunderlaget.

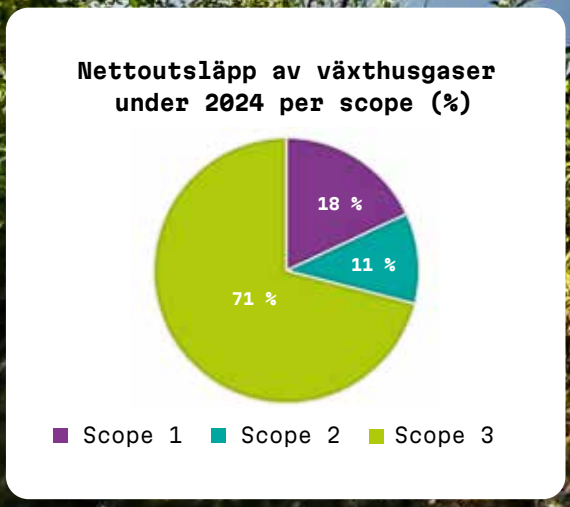

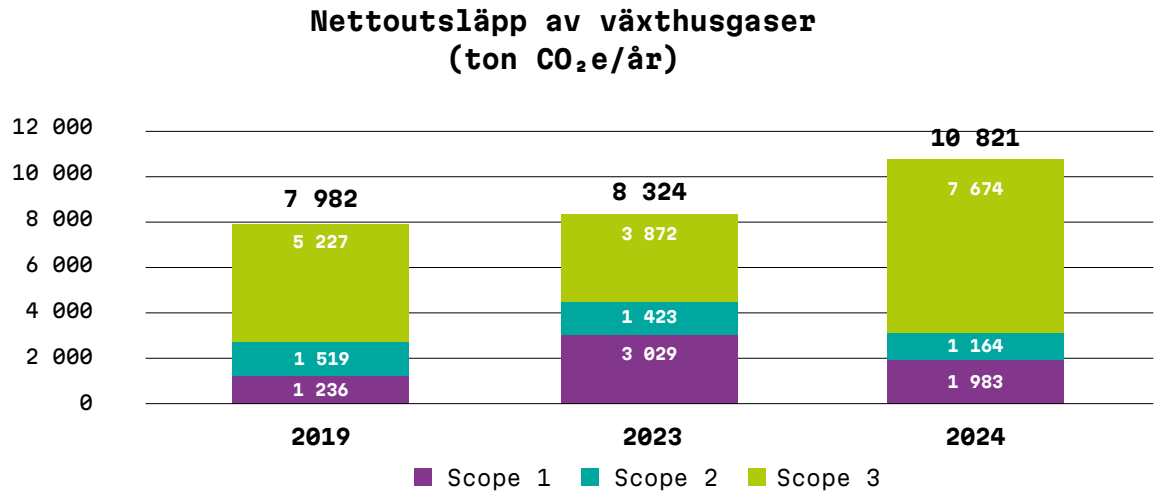

Vakins utsläpp inom scope 1, 2 och 3 per år. 2019 är basåret för klimatfärdplanen.

Under 2024 har vi gjort flera förbättringar när det gäller indata till klimatbokslutet. Nu har vi med uppgifter om drivmedelsförbrukning från ramavtal för projekt och entreprenörer, det vill säga uppströms transporter. Dessa utsläpp motsvarar cirka 3 000 ton CO2e och är en viktig del av Vakins totala utsläpp under 2024 på nästan 11 000 ton CO2.

Vi har också fått en bättre uppföljning av avfallshantering för ÅVC-avfall, vilket vi inte hade 2019. Detta har medfört en ökning av redovisade utsläpp på ungefär 600 ton.

Utöver detta har vi inkluderat utsläpp från ÅVS-transporter, i och med det nya ansvaret för insamling av förpackningar.

Vakins klimatfärdplan och åtgärder

Vakin har som mål att vara klimatneutrala till 2040, vilket innebär att utsläppen av växthusgaser från vår verksamhet ska minska med 85 procent till 2040 jämfört med 2019.

I planen finns också två etappmål:

- Vakin ska minska CO2e-utsläppen med 50 procent från 2019 till 2030.
- Vakin ska minska CO2e-utsläppen med 36 procent från 2019 till 2027.

Vi har identifierat sex delområden där vi lägger fokus: energi, bygg- och anläggningsprojekt, transporter, avlopps- och vattenrening, avfall och återbruk samt övergripande. För varje delområde finns ett eller flera nyckeltal som vi följer upp.

Under 2024 har samarbetet fokuserat på att hitta kravnivåer för miljökrav vid upphandling av anläggningsmaskiner och entreprenader, samt ett standardiserat sätt att följa upp utsläpp från tjänsteresor.

Under 2025 fortsätter vi arbetet med att minska vårt klimatavtryck. Vi ska bland annat utveckla datainsamlingen i linje med CSRD samt förbättra uppföljningen av bolagsmål 5. Vi undersöker även hur vi kan ställa krav på klimatberäkningar i projekt, så att vi kan lära oss mer om klimatpåverkan i bygg- och anläggningsprojekt och var det är viktigast att ställa krav för att kunna minska miljöpåverkan.

Mål 6

Vi lockar och utvecklar engagerade medarbetare

Vad innebär målet?

Vi vill vara en attraktiv arbetsgivare, där varje medarbetare känner trygghet, kan utvecklas och vill stanna kvar. Genom att främja en hållbar arbetsmiljö, byggd på starka värderingar kring mångfald och likabehandling liksom ett tillitsfullt ledarskap, skapar vi en arbetsplats där alla trivs, bidrar till helheten och kan växa.

Målvärden och utfall 2024

Nöjd medarbetarindex

Mål: > 7 inom alla avdelningar, sektioner och grupper

Utfall: 7,9

Vi uppfyllde målet. Endast två grupper fick ett snitt som ligger under målet för 2024. För 2023 genomfördes ingen mätning.

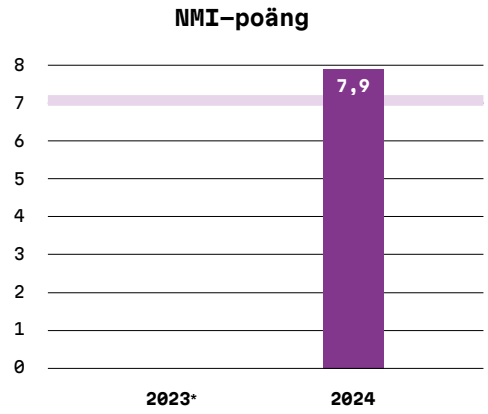

* Mätvärde för året saknas.

Avser resultatet från medarbetarundersökning där NMI mäts på skalan 1–10.

Attraktionskraft

Mål: > 30 som medelvärde på frågan ”På en skala från 0 till 10, hur sannolikt är det att du skulle rekommendera detta företag som en arbetsplats till en vän eller kollega?”

Utfall: 25

Vakin får i snitt 25 i eNPS under 2024, vilket är strax under målet. Enligt skalan räknas ett resultat på 20 som bra. 2023 genomfördes ingen mätning.

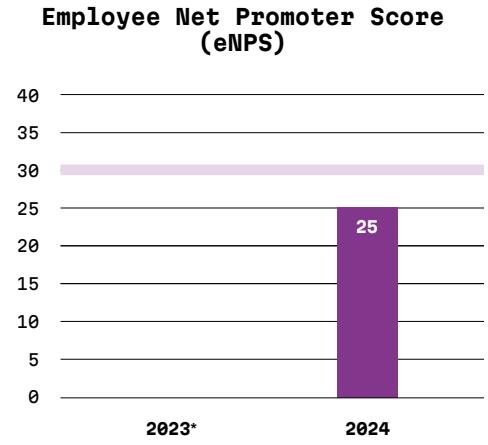

* Mätvärde för året saknas.

Avser resultatet från medarbetarundersökning där eNPS (Employee Net Promoter Score) utgår från en skala från -100 till +100.

Personalomsättning

Mål: < 6 %, exkluderat naturliga avgångar och interna förflyttningar

Utfall: 6,6

Vi nådde inte riktigt målet, men med hänsyn till att Vakin växer för varje år samt en ökad rörlighet på arbetsmarknaden är det ändå ett bra utfall. Generellt anses 10 procent eller lägre som godkänt.

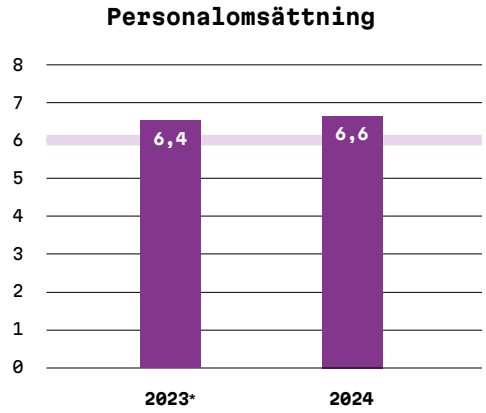

Avser antal avgångar på egen begäran dividerat med medelvärdet av antal medarbetare i början och i slutet av året.

Kompetensförsörjning genom Omställningsfonden

2023 sökte vi medel från Omställningsfonden för kompetensutveckling, för att tillgodose kompetensbehov inom el och automation för VA. Under året har vi därför kunnat uppdatera befintlig kompetens, upskilling, och tillföra helt ny kompetens till arbetsgruppen, re-skilling.

Omställningsfonden är en stiftelse som ägs av Sveriges Kommuner och Regioner och Sobona, tillsammans med Kommunal, OFR:s förbundsområden och Akademikeralliansen. Här kan kommuner, regioner och kommunala företag söka pengar för att utveckla medarbetarna i linje med nya verksamhetsbehov.

Vår egen kontakt med Omställningsfonden började med att vi hade svårt att rekrytera automationstekniker. Ett alternativ till att rekrytera nya medarbetare är då att bygga kompetens internt bland de medarbetare som redan finns på plats. Vi vände oss till Omställningsfonden efter en kartläggning av arbetsgruppens behov av utbildningar – och fick 1,6 miljoner att använda. Tack vare detta utbildas nu en medarbetare för en ny roll, och hela arbetsgruppen kommer att få ta del av utbildningar. Utöver det har vi påbörjat en ansökan av medel för kunskapsvalidering inom ledningsnät, en satsning som om den beviljas kommer att beröra tolv drifttekniker.

Nytt verktyg för medarbetarenkäter

För att ta reda på hur medarbetarna mår och trivs, har vi infört ett nytt verktyg för medarbetarenkäter, Winningtemp. Vi kommer också att mäta oftare framöver. Under 2024 genomförde vi medarbetarenkäter fyra gånger, vilket gav information i realtid kring temperaturen på avdelningen eller sektionen. Sammantaget ger oss ett bra underlag att arbeta utifrån, både med att bibehålla det som är bra och även med att ta tag i eventuell nödvändig utveckling.

10-årsjubileum för Umeå Smakfestival

Umeå Smakfestival firade 10-årsjubileum 2024. Vakin har varit med under många år och bidragit med roliga aktiviteter och också till utvecklandet av hållbarhetsarbetet genom att till exempel erbjuda sopsorteringsstationer och kranvatten till besökare. Under våren ordnade vi en tävling för elever där de fick bidra med poesi utifrån tidigare brunnslocksdikter samt recept på en vattendrink. Vinnardikten offentliggjordes under festivalinvigningen och firades med diplom och vattendrinkar tillsammans med en lokal restaurang och elever från Restaurang- och livsmedelsprogrammet på Maja Beskowgymnasiet i Umeå.

Tekniskt stöd i Nepal-projekt

Vakins internationella projekt syftar till att utveckla medarbetarna samtidigt som vi bidrar med vår kompetens i andra länder. Ett sådant projekt är det treåriga EU-finansierade partnerskapsprogrammet Godawari – Prabalya WASH i Nepal. I april åkte fem medarbetare från Vakin dit med ett tekniskt fokus: utbyggnad av vattenproduktionsanläggningen i byn Lele, design av en slambehandlingsanläggning och hållbar avfallshantering.

Utöver teknisk support gav vi stöd för långsiktiga hållbara lösningar, för att skydda miljö, vattenresurser och hälsa, men också för en bättre arbetsmiljö. Ett exempel på det sistnämnda är sanitetsarbetare, där vi genomfört utbildningar och åtgärder för att förbättra deras vardag. I maj presenterades projektet vid ett riksdagsseminarie om vatten, sanitet och hygien. Samarbetsprojektet avslutas i juni 2025.

Nyckeltal och GRI-index

På följande sidor redovisas de upplysningar inom ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet som vi har bedömt relevanta utifrån våra prioriterade globala mål och väsentliga frågor. Avslutningsvis redovisas GRI-index som utgår från gällande standarder.

Nyckeltal miljömässig hållbarhet

Insamlat material per vikt eller volym (GRI 301-1)

	Umeå			Vindeln			Nordmaling		
Materialslag (ton/år)	**2022**	**2023**	**2024**	**2022**	**2023**	**2024**	**2022**	**2023**	**2024**
Hushållsavfall, energiutvinning	17 739	17 377	16 912	783	708	714	707	704	732
Hushållsavfall, deponering	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Matavfall, biologisk behandling	4 720	4 372	4 891	211	188	192	209	198	198
Förpackningar	7 748	7 391	6 645	266	273	265	394	394	385
- *Varav glasförpackningar*	*2 940*	*2 847*	*2 094*	*123*	*119*	*78*	*162*	*156*	*120*
- *Varav pappersförpackningar*	*3 243*	*3 034*	*3353*	*91*	*104*	*139*	*147*	*169*	*194*
- *Varav plastförpackningar*	*1 337*	*1 298*	*1 029*	*44*	*43*	*40*	*72*	*57*	*59*
- *Varav metallförpackningar*	*228*	*212*	*169*	*8*	*7*	*7*	*13*	*12*	*12*
- *Varav returpapper*	*1 515*	*1 161*	*1 100*	*43*	*32*	*46*	*56*	*49*	*52*
Material till återbruk	383	435	6 645	6	9	-	-	-	-
Textil till återbruk	217	131	0	-	-	-	-	-	-
Grovavfall, materialåtervinning	1 980	1 709	1 895	180	151	146	90	174	172
Grovavfall, energiutvinning	9 192	8 813	8 813	774	605	554	892	983	902
Grovavfall, konstruktionsmaterial till anläggningsändamål	1 876	1 788	2 023	86	113	101	9	80	150
Grovavfall, deponering	562	494	376	37	40	25	41	62	48
Trädgårdsavfall, biologisk behandling	2 786	2 763	3 567	116	141	161	209	146	123
Trädgårdsavfall, energiutvinning	1 810	1 834	2 196	104	73	50	140	140	140
Farligt avfall	820	841	1 007	49	49	52	94	87	85
Elavfall inkl batterier	1 504	1 479	1 422	93	95	95	54	113	117
Slam och latrin	9 802	9 709	10 892	1 429	1 089	1 438	1 513	1 456	2 070
Fettavskiljarslam	1 465	1 502	1 959	-	-	-	-	-	-
Totalt	-	40 311	42 185	-	2 051	1 989	-	2 536	2 517
Insamlat material (kg/person)									
Restavfall	131	127	123	136	123	126	97	97	102
Grovavfall	135	125	140	226	196	183	190	219	214
Matavfall	35	32	35	37	33	34	29	27	28
Farligt avfall och elavfall	17	17	18	25	25	26	20	28	28
Förpackningar	69	63	48	65	53,5	47	62	62	54
- *Varav glasförpackningar*	*22*	*21*	*15*	*32*	*21*	*14*	*22*	*22*	*17*
- *Varav pappersförpackningar*	*24*	*22*	*24*	*16*	*18*	*25*	*20*	*23*	*27*
- *Varav plastförpackningar*	*10*	*10*	*7*	*8*	*8*	*7*	*10*	*8*	*8*
- *Varav metallförpackningar*	*2*	*2*	*1*	*2*	*1*	*1*	*2*	*2*	*2*
- *Varav returpapper*	*11*	*8,5*	*8*	*7,5*	*5,5*	*8*	*8*	*7*	*7*
Totalt	387	364	364	506	431	414	398	433	427
Återvinning, återbruk, matavfallsinsamling									
Mängd material till återbruk (kg/person)	2,80	3,10	3,61	1,04	1,60	ds	-	-	-
Mängd textil till återbruk (kg/person)	1,60	1,00	0,00	-	-	-	-	-	-
Andel materialåtervinning för avfall som tas emot på ÅVC och återbruk (%)	19	18	18	19	18	18	9	13	14
Andel matavfall till biologisk behandling av uppskattad uppkommen mängd (%)	43	44	43	41	57	41	32	62	34

Energianvändning inom organisationen, MWh (GRI 302-1)

Bränsleanvändning icke förnybara källor	**2022**	**2023**	**2024**
Bensin	162	248	212
Diesel	738	520	433
Bränsleanvändning förnybara källor			
Vätgas	3	-	0
HVO	3	111	146
Energianvändning per energislag			
Total elanvändning	19 047	19 406	19 317
Total värmeanvändning	6 624	8 290	6 887
Såld el			
Total såld el	184	274	268
Total energianvändning			
Energianvändning dricksvatten	8 569	8 554	8 502
Energianvändning avloppsrening	16 392	18 343	16 875
Energianvändning avfall och återvinning	759	504	534
Energianvändning lokaler samt övrigt	857	296	293
Summa energianvändning	**26 578**	**27 696**	**26 204**

Energiintensitet (GRI 302-3)

Producerat dricksvatten och renat avloppsvatten (m^3)	**2022**	**2023**	**2024**
Total mängd producerat dricksvatten	10 170 585	9 977 864	9 989 380
Total mängd renat avloppsvatten	13 435 885	14 954 569	14 296 446
Energiintensitet (kWh/m^3)			
Energianvändning per renad m^3 dricksvatten	0,84	0,86	0,59
Energianvändning per renad m^3 avloppsvatten	1,22	1,23	1,18

Beskrivning för nyckeltalen på sidan 62

Direkta och indirekta utsläpp av växthusgaser, ton CO_2e (GRI 305-1, 305-2, 305-3)

Växthusgaser som inkluderas är koldioxid, metan och lustgas. Inga andra växthusgaser är aktuella från verksamheten. Koldioxidekvivalenter eller CO_2e är ett sammanvägt mått på utsläpp av växthusgaser som tar hänsyn till att olika växthusgaser bidrar olika mycket till växthuseffekten och global uppvärmning.

BILAGA

	2022	2023	2024
Scope 1:	**2 366**	**3 029**	**1 983**
Rötgas	**1**	**456**	**26**
- *Fackling*	*1*	*454*	*23*
- *Produktion av värme och el*	*-*	*2*	*3*
Egna fordon och transporter	**235**	**155**	**159**
- *Avfall och återvinning*	*57*	*22*	*19*
- *VA*	*173*	*126*	*131*
- *Vakin gemensamt*	*5*	*7*	*9*
Avloppsrening	**2 130**	**2 418**	**1798**
- Dieselförbrukning	-	-	-
- Direkta utsläpp	2 130	2 418	1798
Läckage av köldmedia	**-**	**-**	**-**
Scope 2:	**1 682**	**1 423**	**1 164**
El	**1 326**	**1 351**	**1 094**
- *Avloppsrening*	*662*	*706*	*451*
- *Vattenrening*	*573*	*595*	*592*
- *ÅVC*	*32*	*29*	*31*
- *Lokaler och övrigt*	*58*	*21*	*20*
Fjärrvärme	**356**	**72**	**67**
- *Avloppsrening*	*351*	*67*	*63*
- *ÅVC*	*5*	*5*	*4*
Egna fordon och transporter - elfordon	**-**	**-**	**2**
- *Avfall och återvinning*	*-*	*-*	*1*
- *VA*	*-*	*-*	*1*
- *Vakin gemensamt*	*-*	*-*	*0,3*
Scope 3:	**5 489**	**3 872**	**7 674**
3.1 Inköpta varor och tjänster	**1 496**	**590**	**457**
- *Soptunnor*	*42*	*33*	*53*
- *Matavfallspåsar*	*206*	*43*	*39*
- *Kemikalier*	*1 248*	*349*	*335*
- *Kontorsinköp*	*-*	*164*	*6*
- *Övriga VA-inköp*	*-*	*-*	*24*
3.2 Kapitalvaror	**811**	**341**	**295**
- *Rör och ledningar*	*811*	*341*	*295*
3.3 Energi- och bränslerelaterade aktiviteter	**470**	**453**	**385**
- *El*	*398*	*404*	*327*
- *Fjärrvärme*	*35*	*7*	*6*
- *Transporter*	*37*	*43*	*52*
3.4 Uppströms transporter	**956**	**636**	**4 686**
- *VA*	*447*	*289*	*4 061*
- *Transporter ramavtal-projekt*	*-*	*-*	*3 080*
- *Övriga entreprenörer*	*447*	*289*	*331*
- *Avfall och återvinning*	*509*	*347*	*625*
- *Transporter ÅVS*	*-*	*-*	*105*
- *Övriga entreprenörer*	*509*	*347*	*520*
3.5 Avfallshantering	**1 711**	**1 794**	**1790**
- *ÅVC avfall*	*-*	*456*	*635*
- *Eget avfall*	*-*	*0,1*	*-*
- *Utsläpp vid användning av behandlat slam (deponitäckning, kompost)*	*1 711*	*1 338*	*1 154*
3.6 Tjänsteresor	**45**	**23**	**62**
Total ton CO_2e	**9 536**	**8 905**	**10 821**

Nyckeltal social hållbarhet

Organisatoriskt är Vakin indelad i avdelningarna Vatten och Avfall, Avfall Återvinning samt stab/stödavdelningarna Hållbarhet, HR, Ekonomi samt Kund och kommunikation.

Avser antal anställda per den 31 dec 2024

Personalstyrka per år och avdelning*	2022	2023	2024
Vatten och avlopp	104	100	102
Avfall och återvinning	29	26	32
Övrigt (stab/stöd)	44	47	58
Totalt	**177**	**173**	**192**

*Tillsvidareanställda heltidspersoner.

	Umeå		Vindeln		Nordmaling		Summa
Personalstyrka per kön, kommun och anställningsform*	**Kvinnor**	**Män**	**Kvinnor**	**Män**	**Kvinnor**	**Män**	
Tillsvidareanställda	66	113	1	5	0	7	192
- *Varav heltidsanställda*	*63*	*109*	*1*	*5*	*0*	*7*	*185*
- *Varav deltidsanställda*	*3*	*4*	*0*	*0*	*0*	*0*	*7*
Tidsbegränsat anställda (visstidsanställda)	2	7	0	0	0	0	9

*Timanställda ej aktuellt.

Anställda som omfattas av kollektivavtal (GRI 2-30)	2022	2023	2024
Andel med kollektivavtal (%)	100	100	100

Nyanställda och personalomsättning (GRI 401-1)

Antal tillsvidareanställda som börjat eller slutat*	< 30 år	30–50 år	> 50 år
Nyanställda	6	18	3
- *Varav kvinnor*	*4*	*7*	*1*
- *Varav män*	*2*	*11*	*2*
Avgångar	2	8	7
- *Varav kvinnor*	*0*	*2*	*3*
- *Varav män*	*2*	*6*	*4*

Antal tillsvidareanställda som börjat eller slutat	2022	2023	2024
Börjat (%)	6,8	12,2	10,1
Slutat (%)	9,6	8,3	8,5

Rekrytering och löner	2022				2023				2024			
	Kvinnor		Män		Kvinnor		Män		Kvinnor		Män	
Jämställda löner (medellön för anställda), kr	37 889		38 620		40 591		39 494		41 011		40 923	
Sökande till tjänster	144 st	37 %	241 st	63 %	375 st	49 %	395 st	51 %	270 st	34 %	506 st	63 %
Mycket kvalificerade	84 st	38 %	138 st	62 %	127 st	43 %	165 st	57 %	149 st	55 %	317 st	62 %
Kallade till intervju	33 st	39 %	52 st	61 %	57 st	46 %	68 st	54 %	31 st	21 %	60 st	19 %

Sjukfrånvaro och friskvård	Mål	2022	2023	2024
Sjukfrånvaro (kort) [1]	< 1,5 %	2,63 %	2,08 %	2,3 %
Sjukfrånvaro (lång) [1]	< 1,5 %	1,47 %	1,12 %	1,3 %
Frisknärvaro [2]	> 60 %	56,2 %	70 %	72 %
Nyttjande av friskvårdsbidrag	> 80 %	72 %	71 %	60 %
Rehabiliteringskostnader [3]	≤ 10 %	0 %	0 %	20 %
Kompetensutveckling [4] dagar per anställd	10	6,9	5,7	3,3
Tidsåtgång vid rekrytering [5] dagar	25	21	17	16

1) Andel sjukfrånvaro i förhållande till totalt arbetat tid. Kort sjukfrånvaro max 14 dagar, lång sjukfrånvaro mer än 14 dagar.
2) Andel medarbetare med högst 5 dagars sjukfrånvaro på ett år.
3) Andel av totala kostnader för företagshälsovård.
4) Utbildningar, konferenser och studiebesök.
5) Från sista ansökningsdag till påskrivet anställningskontrakt.

Arbetsrelaterade skador (GRI 403-2)

Inrapporterat i system	2022	2023	2024
Antal rapporterade riskobservationer	40	104	506
Antal rapporterade tillbud (st)	21	38	22
Antal rapporterade olycksfall (st)	14	22	14
Summa	**75**	**164**	**542**

Några insatser som genomförts under 2024

Under 2024 har riskbedömningsarbetet fortsatt att utvecklas utifrån framtagen grundmodell och arbetet med lokala övergripande riskbedömningar är uppstartat och pågår. En inventering och strukturering av krav på personlig skyddsutrustning har tagits fram för olika verksamhetsdelar och avtal för arbetskläder har slutits, där sortiloger för arbetskläder kopplat mot olika verksamhetsdelar har tagits fram.

En accessutbildning med krav inom arbetsmiljö, säkerhet, miljö och hygien har också tagits fram för intern och extern personal som självständigt ska utföra arbeten i VA- och grovavfallsanläggningar.

Under året har även brister inom kemikaliehanteringen utretts och ett nytt kemikaliehanteringssystem har upphandlats och införts.

Externa initiativ som organisationen stödjer (GRI 2-28)

Vakin deltar i många nätverk samt utvecklings- och samarbetsprojekt för frågor som rör vår bransch. Några exempel är medlemskap i Avfall Sverige, Svenskt Vatten, Nätverk för hållbart byggande och förvaltning, RE:Source, Dag & Nät, SSTT (Scandinavian Society for Trenchless Technology), SEIIA (Swedish Industrial Interoperability Association). Vi stödjer också Wateraid och ISWA (International Solid Waste Association).

Nyckeltal ekonomisk hållbarhet

Ekonomisk stabilitet och utveckling av betydande infrastrukturinvesteringar (GRI 203-1)

Vakin (559028-8899), Umeva (556492-0287), Vinva (559026-4718), Nordva (559271-6939)

	2022				2023				2024			
	Vakin	Umeva	Vinva	Nordva	Vakin	Umeva	Vinva	Nordva	Vakin	Umeva	Vinva	Nordva
Nettoomsättning (Mkr)	181,6	420,8	22,3	23,6	198,8	465,0	21,9	28,4	212,0	520,2	24,7	32,3
Rörelseresultat (Mkr)	0,3	17,5	1,0	-0,8	0,6	34,3	0,2	1,0	0,6	53,8	0,8	3,2
Resultat efter finansiella poster (Mkr)	0,1	-8,0	0,7	-1,0	0,2	-0,1	0,0	0,8	0,2	10,0	0,1	2,7
Balansomslutning (Mkr)	34,5	1 895,2	65,5	53,4	63,5	2 144,0	79,4	64,0	61,7	2 370,4	101,8	66,5
Anläggnings-tillgångar (Mkr)	13,0	1 789,8	53,6	35,8	13,9	2 034,9	60.6	44,5	12,2	2 292,2	79,6	55,6
Soliditet (%)	12	3	4	7	6	3	4	6	6	3	3	9
Utfall av investeringar (Mkr)	-1,0	154,2	6,6	21,9	4,4	286,8	9,1	12,4	2,7	263,0	21,2	12,6

	2022			2023			2024		
Nettoomsättning per år och avdelning	**Umeva Vakin**	**Vinva**	**Nordva**	**Umeva Vakin**	**Vinva**	**Nordva**	**Umeva Vakin**	**Vinva**	**Nordva**
Nettoomsättning VA (Mkr)	317,4	14,2	14,4	337,2	13,2	17,7	355,1	14,6	19,0
Nettoomsättning Avfall (Mkr)	122,1	8,5	9,8	148,6	8,9	11,1	187,4	10,4	13,7

Antal fall av misstänkt korruption	**2022**	**2023**	**2024**
	0 st	0 st	0 st

GRI-index

Hållbarhetsrapporten är inspirerad av Global Reporting Initiative, standards GRI 1 och GRI 2, 2021. I tabellerna nedan framgår vilken information och var i rapporten respektive information finns. Data för rapporteringen gäller vid utgången av 2024 om inte annat anges.

Rapporteringen avser perioden 1 januari 2024–31 december 2024, vilket är samma period som den finansiella årsredovisningen för Umevakoncernen. Umevas styrelse har godkänt hållbarhetsrapporten som publiceras våren 2025 på www.vakin.se.

Hållbarhetsredovisningen har inte genomgått någon tredjepartsgranskning.

Upplysning	**Sid**	**Kommentar**
GRI 1: Grundläggande krav och principer		
Uttalande	-	Umeva-koncernen har rapporterat information med hänvisning till GRI Standards för perioden 1 januari 2021–31 december 2021
Standard	-	GRI 1: Foundation 2021

Upplysning		**Sid**
GRI 2: Generella upplysningar		
2-1	Om organisationen	2, 8, 9
2-2	Enheter som ingår i rapporteringen	2, 8, 9
2-3	Redovisningsperiod, frekvens, kontaktperson	2, 65
2-4	Förändringar av information	65
2-5	Extern granskning	65
2-6	Aktiviteter, värdekedja och affärsrelationer	4, 5, 8, 9, 12, 13
2-7	Anställda	5, 63
2-9	Styrningsstruktur och sammanställning	8, 9, 14–18
2-14	Styrelsens roll vid hållbarhetsrapportering	65
2-22	Uttalande från vd	6, 7
2-23	Policy åtaganden	14–18
2-24	Policy förankring	14–18
2-25	Process för att ta hand om avvikelser	16

BILAGA

Upplysning		Sid
GRI 2: Generella upplysningar		
2-26	Råd och stöd	16, 17, 65
2-27	Efterlevnad av lagar och andra krav	17
2-28	Medlemskap i organisationer	64
2-29	Förhållande till intressenter	19, 22–59
2-30	Kollektivavtal	63
GRI 3: Väsentliga frågor		
3-1	Process för väsentliga frågor	14–21
3-2	Lista över väsentliga frågor	20, 21
3-3	Hantering av väsentliga frågor	14–18, 20–59
GRI 201: Ekonomiskt resultat		
203-1	Infrastrukturinvesteringar	64
GRI 301: Material		
301-1	Insamlat material per vikt eller volym	60
GRI 302: Energi		
302-1	Energianvändning inom organisationen	61
302-3	Energiintensitet	61
GRI 305: Utsläpp		
305-1	Direkta utsläpp av växthusgaser (scope 1)	49–53, 62
305-2	Indirekta utsläpp av växthusgaser (scope 2)	49–53, 62
305-3	Övriga indirekta utsläpp av växthusgaser (scope 3)	49–53, 62
305-5	Minskning av växthusgaser	49–53, 62
GRI 401: Anställning		
401-1	Nyanställda och personalomsättning	63
GRI 403: Hälsa och säkerhet		
403-2	Arbetsrelaterade skador, sjukdom och olyckor	64

”

Vi befinner oss i en tid med många snabba förändringar. Mitt i turbulensen kring Nato-medlemskap, nedmonterade klimatambitioner och geopolitiska oroligheter skärps fokus på de samhällsviktiga tjänsterna. Personligen kan jag konstatera att det aldrig tidigare under mina år på Vakin funnits ett lika brett intresse för säkerhet, klimatanpassning och beredskap kopplat till vatten.”

Robert Hansson, vd Vakin

Vakin
Box 4038
904 02 Umeå

BESÖKSADRESS HUVUDKONTOR
Övägen 37, Umeå

KONTAKT
kundservice@vakin.se
090–16 19 00
vakin.se

VAKIN

Tillsammans bygger vi det hållbara samhället.